

Minister - President
Minister van Algemene Zaken

Gobierno di Aruba
L.G Smith Blvd. 76
Oranjestad, Aruba
Tel. (297) 528 4900

Aan de Voorzitter der Staten
Dhr. mr. Edgard G.A. Vrolijk
L.G. Smith Boulevard 72
Oranjestad

Ons Kenmerk: *MAZ 2961*

Oranjestad, april 2023

Onderwerp: Aanbieding rapport Naleving/ Commissie van Toezicht op de Veiligheidsdienst Aruba

Geachte Voorzitter,

Hierbij bieden wij u het onderzoeksrapport nr. 6 van de Commissie van Toezicht betreffende de Veiligheidsdienst Aruba (CTVDA). Conform hetgeen bepaald in artikel 2 lid 2 van de landsverordening veiligheidsdienst, ressorteert de dienst onder de Minister van Algemene Zaken en draagt de minister belast met justitiële aangelegenheden medeverantwoordelijkheid ten aanzien van het optreden van de dienst. Reden waarom het rapport u gezamenlijk wordt aangeboden.

Voorwerp van onderzoek betrof de naleving door de veiligheidsdienst van de aanbevelingen die de commissie van toezicht in eerdere rapporten 2 tot en met 5 heeft gedaan. Wij danken de CTVDA voor het gedegen onderzoek en het rapport, dat duidelijk beschrijft in welke mate de dienst daadwerkelijk heeft voldaan aan de aanbevelingen van de commissie.

Het onderzoek van de CTVDA en dit rapport zijn voor de dienst zeer behulpzaam bij het inrichten en verantwoord kunnen blijven uitvoeren van alle aan de dienst opgedragen taken en bevoegdheden. Wij onderschrijven daarom de conclusies van de CTVDA en nemen alle aanbevelingen over. Het rapport is conform artikel 23a lid 6 Lv VDA openbaar.

De Minister-President
minister van Algemene Zaken

hrw. mr. E.C. Wever-Croes

De minister van Justitie

dhr. R. Tjon

COMMISSIE VAN TOEZICHT
op de Veiligheidsdienst Aruba

Aan de minister van algemene zaken alsmede
de minister belast met justitiële aangelegenheden
p/a de minister-president,
mevrouw mr. E. Wever-Croes
L.G. Smith Boulevard 76
Oranjestad
Aruba

Aruba, 6 maart 2023

Excellentie,

betreft: rapport Naleving

De commissie van toezicht als bedoeld in artikel 22 Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba (Lv VDA) heeft in haar vergadering van 1 maart 2021 besloten tot het instellen van een onderzoek bij de Veiligheidsdienst Aruba (VDA). Als voorwerp van onderzoek is benoemd de vraag of de in eerdere rapporten door de commissie gedane aanbevelingen zijn opgevolgd.

Dat onderzoek heeft in oktober 2022 plaats gevonden. In haar vergadering van 23 januari 2023 is het op basis van dat onderzoek tot stand gekomen rapport vastgesteld onder voorbehoud van eventuele opmerkingen van uw kant (artikel 23a lid 2 Lv VDA). Daartoe is het rapport op 31 januari 2023 aan u gezonden. Opmerkingen zijn niet ontvangen. Het rapport is nu dus definitief.

Ik heb de eer u dat rapport bij deze aan te bieden. U treft daarom aan het rapport Naleving, gedateerd op 6 maart 2023.

De wet (artikel 23a lid 6 Lv VDA) bepaalt dat het rapport openbaar is. Ik verzoek u daarom het op de website van het Land te laten publiceren.

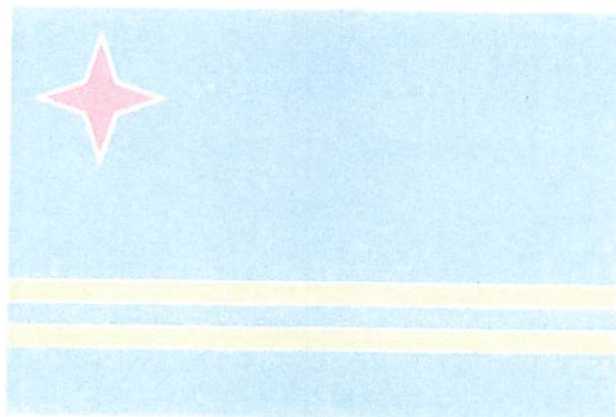
Mocht u toelichting wensen op het rapport dan ben ik daartoe gaarne bereid.

Hoogachtend,

Mr. W.P.M. ter Berg
Voorzitter commissie van toezicht
E: w.ter.berg@rechtspraak.nl
Tel: 00 31 6 53171725,

Bestuurskantoor Minister van Algemene Zaken	
Ingek.:	13 MAR 2023
Verz.:	
Volgnr.:	2961

**commissie van toezicht
betreffende
de veiligheidsdienst Aruba**

NALEVING

een onderzoek naar de naleving van de in de onderzoeksrapporten 2 tot en met 5 gedane
aanbevelingen

Commissie van toezicht als bedoeld
in artikel 22 Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba
(AB 2002 no. 115/AB 2021 no. 29)

Onderzoeksrapport nr. 6

Datum: 6 maart 2023

01	Inhoudsopgave	
01	Inhoudsopgave.....	02
02	Samenvatting.....	04
03	Inleiding.....	06
04	Procedure.....	06
05	Onderzoeksopdracht en plan van aanpak.....	07
06	Onderschepping telecommunicatie.....	08
	a. Aanvragen, machtiging en leidraad telefoontap.....	08
	b. De microfoontap.....	08
	c. De plaatsing van een microfoon in een woning.....	09
	d. Aanbeveling A.....	10
	e. Protocol providers.....	11
	f. Tappen van verschoningsgerechtigden.....	12
07	Verzameling persoonsgegevens.....	13
	a. Interne beleidsontwikkeling door de Dienst.....	13
	b. Procesformulier veiligheidsonderzoeken.....	14
	c. Digitaal registratie- en documentatiesysteem.....	14
	d. Verwijdering en vernietiging van gegevens.....	14
	e. Screening van rechtspersonen.....	15
08	Informatieverstrekking aan derden.....	15
	a. Uitbreiding kring van gerechtigden.....	16
	b. Machtigingen.....	16
	c. Voorwaarden.....	17
	d. Registratie van verstrekkingen.....	17
	e. Onderzoek van gedane verstrekkingen.....	17
09	Bijzondere inlichtingenmiddelen.....	18
	a. Inleiding.....	18
	b. De Imsi-catcher.....	18
	c. De samenwerking binnen het koninkrijk.....	19
	d. De met de IMSI-catcher verkregen data.....	20

	e. Het observeren en volgen.....	21
	f. Het administratief systeem.....	21
	g. De agent.....	22
10	Conclusies.....	22
11	Aanbevelingen.....	22
12	Vaststelling en ondertekening.....	22

Bijlage:

A	Onderzoeksopdracht.....	24
B	Plan van aanpak.....	29

02 Samenvatting

Voorwerp van onderzoek is geweest de naleving van de aanbevelingen uit de eerdere rapporten van de commissie van toezicht (verder: de commissie).

Rapport 2: onderschepping van telecommunicatie

Rapport 2 betrof de onderschepping van telecommunicatie. De daarin gedane aanbevelingen 1, 2 en 3 zijn opgevolgd. Deze hadden betrekking op het opstellen van aanvragen en machtigingen tot onderschepping van telecommunicatie en het maken van een interne leidraad daarvoor. Aanbeveling 4 zag op aanvullende wetgeving op het punt van observeren en volgen (microfoontap) en daarvoor was, achteraf gezien, geen reden. De interne leidraad observeren en volgen is nog niet aan die nieuwe wetgeving aangepast. Aanbeveling 5 zag op het tot stand brengen van een protocol met de providers. Die aanbeveling is nog niet opgevolgd. Aanbeveling 6 zag op het ontwikkelen van beleid inzake het tappen van verschoningsgerechtigden. Een interne leidraad is ontwikkeld en daarmee is deze aanbeveling opgevolgd. Onderzocht is ook nog de rechtmatigheid van plaatsing van een microfoon in een woning (in 2018). Die plaatsing was rechtmatig. Aanvragen en machtigingen over de periode van 1 januari 2020 tot en met 30 september 2022 zijn getoetst en in orde bevonden.

Haar onderzoeksbevindingen brengen de commissie tot het doen van een drietal, nieuwe, aanbevelingen (A, B en C).

Rapport 3: verzameling van persoonsgegevens

Rapport 3 betrof de verzameling van persoonsgegevens. Aanbeveling 1 zag op de interne beleidsontwikkeling van de Dienst. Met de ontwikkeling daarvan is een begin gemaakt, maar nog niet meer dan dat. Aan de aanbeveling is dus niet volledig voldaan. Aanbeveling 2 zag op aanpassing van het procesformulier veiligheidsonderzoeken. Deze aanbeveling is opgevolgd. Aanbeveling 3 zagen betere vastlegging van persoonsgegevens. Die aanbeveling is nog niet opgevolgd, maar lijkt wel opgevolgd te gaan worden dankzij de introductie van een nieuw digitaal operationeel systeem in 2023. Aanbeveling 4 zag op het tot stand brengen van een landsbesluit houdende algemene maatregelen inzake vernietiging en verwijdering van gegevens. Aan die aanbeveling is nog niet voldaan. Aanbeveling 5 was het tot stand brengen van wetgeving inzake de screening van rechtspersonen. Aan die aanbeveling is nog niet voldaan.

Haar onderzoeksbevindingen brengen de commissie tot het doen van een drietal, nieuwe, aanbevelingen (D, E en F).

Rapport 4: informatieverstrekking aan derden

De aanbevelingen 1, 2 en 3 zagen op verbetering van interne processen (machtigingen en administratieve controle). Die zijn opgevolgd. Aanbeveling 4 zag op verbetering van het interne registratiesysteem. Aan die aanbeveling is nog niet voldaan. Aanbeveling 5 zag op de uitbreiding van de personen/instanties aan wie en waaraan de Dienst informatie mag verstrekken. Die aanbeveling is opgevolgd. In één geval is geconstateerd dat door de Dienst onrechtmatig informatie aan een derde is verstrekt. De kanttekening daarbij is wel dat niet van meer sprake was dan een administratieve omissie.

Haar onderzoeksbevindingen brengen de commissie tot het doen van een tweetal, nieuwe, aanbevelingen (G en H).

Rapport 5: bijzondere inlichtingenmiddelen

De aanbevelingen 1 tot en met 5 zagen op aanpassing van interne processen en werkwijzen. Die aanbevelingen zijn opgevolgd. Aanbeveling 6 zag op verbetering van het administratief systeem. Die aanbeveling is nog niet opgevolgd. Aanbeveling 7 zag op het alsnog in de wet opnemen van het bijzondere inlichtingenmiddel van de IMSI-catcher. Die aanbeveling is opgevolgd. Daaraan voorafgaand is echter nog wel sprake geweest van onrechtmatige inzet van dit bijzondere inlichtingenmiddel. De kanttekening daarbij is dat niet zozeer de materiële ongeoorloofdheid van de inzet aan de orde was als wel het (in strijd met de wet) uitblijven van nieuwe wetgeving. Aanbeveling 8 zag op het alsnog wettelijk regelen van observeren en volgen via sociale media en internet. Aan die aanbeveling is voldaan.

Haar onderzoeksbevindingen brengen de commissie tot het doen van één nieuwe aanbeveling (I).

03 Inleiding

De commissie heeft, onder andere, tot taak ‘het uitoefenen van toezicht op de taakuitvoering van de Dienst’¹. Zij kan dat toezicht gestalte geven door het uitvoeren van een onderzoek naar de wijze waarop de Dienst in een bepaalde aangelegenheid is opgetreden. Een dergelijk onderzoek dient zijn weerslag te vinden in een rapport. Onderzocht dient te worden de **rechtmatigheid** van het optreden van de Dienst. Het rapport kan ook aanbevelingen bevatten².

04 Procedure

In haar vergadering van 1 maart 2021 heeft de commissie besloten een onderzoek in te stellen bij de Dienst naar de opvolging van de in de rapporten 2 tot en met 5 door de commissie aan de Minister³ gedane aanbevelingen. De door de commissie in die vergadering vastgestelde onderzoeksopdracht is als **bijlage A** bij dit rapport gevoegd.

Omdat het onderzoek gedaan moet worden ten kantore van de Dienst maar de wereldwijde Covid-pandemie belemmeringen opwierp voor reizen en onderzoek ter plaatse is de feitelijke uitvoering van het onderzoek verschoven naar najaar 2022.

De commissie heeft het voornemen tot het uitvoeren van dit onderzoek bij brief van 13 september 2021 meegedeeld aan de ministers⁴. Hoewel de wet formele kennisgeving van het voorgenomen onderzoek aan het Hoofd VDA (verder: het Hoofd) niet voorschrijft, is daarvan bij brief van dezelfde datum ook aan hem mededeling gedaan.

Op 8 augustus 2022 heeft de voorzitter van de commissie (verder: de voorzitter) aan de Dienst doen toekomen een plan van aanpak. Dat plan bevatte 21 verzoeken tot het aanleveren van informatie. Het plan van aanpak is als **bijlage B** aan dit rapport gehecht.

Ter uitvoering van dit plan van aanpak zijn door de Dienst twee mappen aangeleverd waarin over alle 21 gedane verzoeken wordt gerapporteerd. Omdat deze mappen, deels, operationele informatie bevatten worden zij niet aan dit rapport gehecht.

De voorzitter heeft in de periode van 3 tot en met 7 oktober 2022 ten kantore van de Dienst interviews gehouden met het Hoofd alsmede een groot aantal medewerkers van alle relevante taakgebieden. Ook zijn diverse, operationele, dossiers onderzocht.

Het concept van dit rapport is op 30 januari 2023 aangeboden aan de Minister voor het geven van een reactie⁵. Reactie is ... wel/niet... verkregen. Het rapport is vervolgens na het verstrijken van de reactietermijn⁶ / ontvangst van de reactie door de commissie vastgesteld.

---

¹ Artikel 22 lid 1 aanhef en sub a Lv VDA. Met ‘de Dienst’ is bedoeld de Veiligheidsdienst Aruba (VDA). Zie artikel 1 jo artikel 2 Lv VDA

² Artikel 23a lid 1 en lid 4 Lv VDA

³ Dat is de minister belast met algemene zaken, verder ‘de Minister’: artikel 23a lid 4 jo artikel 1 Lv VDA

⁴ Dat zijn de minister belast met algemene zaken en de minister belast met justitiële aangelegenheden, verder: ‘de ministers’. Zie artikel 23 lid 1 jo artikel 1 Lv VDA

⁵ Artikel 23a lid 2 Lv VDA

⁶ Deze bedraagt zes weken (artikel 23a lid 3 Lv VDA). Verlenging met eenmaal ten hoogste vier weken is mogelijk, maar daarom is niet verzocht door de Minister.

05 Onderzoeksopdracht en plan van aanpak

Ter uitvoering van haar taak heeft de commissie in de periode van 2011 tot en met 2018 de navolgende onderzoeken ingesteld en daarover gerapporteerd:

<u>Nummer</u>	<u>Naam onderzoek</u>	<u>Datum rapport</u>
Nr 2	onderschepping telecommunicatie	9 mei 2011 ⁷
Nr 3	verzameling persoonsgegevens	3 juni 2013 ⁸
Nr 4	informatieverstrekking aan derden	21 maart 2016 ⁹
Nr 5	bijzondere inlichtingenmiddelen	18 juli 2018 ¹⁰

In al deze rapporten zijn aanbevelingen gedaan. Formeel richten die zich op de Minister, materieel echter voor een groot deel op de Dienst. Het is aan de Dienst en de Minister te beslissen de aanbevelingen op te volgen of niet. Dat neemt niet weg dat de taak van de commissie onverminderd is te onderzoeken of sprake is van (on)rechtmatig optreden van de Dienst, ook op de terreinen die voorwerp van onderzoek waren in de genoemde vier rapporten. Tegen die achtergrond bezien is onderzoek naar het opvolgen van aanbevelingen op de eerste plaats nuttig om te bezien of deze aanbevelingen ertoe hebben geleid dat niet (langer) onrechtmatig wordt opgetreden en/of de kans op onrechtmatig optreden is beperkt. Een dergelijk onderzoek is ook nuttig omdat daarin, wellicht meer dan eerder het geval was of kon zijn, betrokken kunnen worden voortschrijdende inzichten over de verdragsconforme toepassing van de Lv VDA. Daarbij valt in het bijzonder te denken aan het Europees verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. De bevindingen van de commissie kunnen dienen als informatiebron voor de Dienst en de Minister. Mede op basis daarvan zullen de Dienst en de Minister in staat zijn (eventueel: opnieuw) te beoordelen of maatregelen (door de Minister of de Dienst) getroffen moeten worden.

In het als **bijlage B** aan dit rapport gehechte plan van aanpak is een overzicht gegeven van de, per uitgevoerd onderzoek, gedane aanbevelingen. Ook zijn daarin opgenomen de, in verband met die aanbevelingen, aan de Dienst gedane verzoeken tot informatieverstrekking. Die aanbevelingen en de daarin aangesneden thema's worden hierna behandeld. Soms worden aanbevelingen, omdat zij zich daarvoor lenen, gezamenlijk behandeld.

06 Onderschepping telecommunicatie

a. aanvragen, machtiging en leidraad telefoontap

Onderzocht zijn alle aanvragen en machtigingen tot het aftappen van telecommunicatie in de periode van 1 januari 2020 tot en met 30 september 2022¹¹. Aldus kon een voldoende

⁷ https://vda.aw/wp-content/uploads/2017/03/nr2-betreffende_de_veiligheidsdienst_Aruba.pdf

⁸ <https://vda.aw/wp-content/uploads/2017/03/Rapport-no.3-CvT-Veiligheidsdienst-Aruba.pdf>

⁹ <https://vda.aw/wp-content/uploads/2017/03/Rapport-CvT-4-updated2.pdf>

¹⁰ <https://vda.aw/wp-content/uploads/2021/02/CvT-Onderzoeksrapport-nr.5.pdf>

¹¹ Aftappen van telecommunicatie is slechts toegestaan na verkregen toestemming (in de praktijk aangeduid als 'machtiging') van de ministers: artikel 7a lid 2 Lv VDA. Met ingang van 20 februari 2021 is de Lv VDA gewijzigd. Tot die datum was ook de toestemming van de minister belast met telecommunicatie vereist (artikel 8 lid 2 Lv VDA oud).

representatieve steekproef worden verkregen en was het niet nodig alle aanvragen en machtigingen vanaf 9 mei 2011 (datum rapport¹²) te onderzoeken. Overigens geldt dat (ook) in de periode van 9 mei 2011 tot 1 januari 2020 verleende machtigingen (inclusief daarbij behorende aanvraag) telkens aan de commissie zijn toegezonden¹³.

In het rapport was aanbevolen (**aanbevelingen 1 en 2**) toekomstige aanvragen duidelijk te structureren rondom de relevante thema's: feiten, dreiging, noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit. Vastgesteld kan worden dat die structuur inmiddels is aangebracht. Dat geldt zowel voor de onderzochte aanvragen als voor het, ontwikkelde, model voor dergelijke aanvragen.

Ten behoeve van het opstellen van een aanvraag is bovendien beschikbaar gekomen een interne leidraad (**aanbeveling 3**). Deze biedt de opstellers van een aanvraag¹⁴ en de juridische afdeling van VDA duidelijke handvatten en dwingt daardoor tot systematische afweging van het belang van de diverse factoren die een rol spelen bij de uiteindelijke beslissing wel of geen aanvraag te doen.

De (over de periode van 1 januari 2020 tot en met 30 september 2022) overgelegde aanvragen en machtigingen zijn ook inhoudelijk getoetst. Daarbij is niet gebleken van ontoereikende motivering en daardoor onrechtmatig gebruik van het bijzondere inlichtingenmiddel van het aftappen van telecommunicatie.

b. de microfoontap

In het rapport¹⁵ is destijds aandacht besteed aan de zogenoemde microfoontap (**aanbeveling 4**). Dat betrof het geval waarin een agent van de Dienst voorzien werd van apparatuur om gesprekken van deze agent met het target op te nemen. Geconcludeerd werd toen dat deze vorm van het opnemen van gesprekken niet viel onder het bereik van artikel 7 lid 1 sub f Lv VDA (oud), te weten het afluisteren van gesprekken. Aanbevolen werd het tot stand komen van aanvullende wetgeving om deze microfoontap mogelijk te maken.

Achteraf gezien was deze benadering ongelukkig. Het target in kwestie werd namelijk geobserveerd en in het kader van die observatie werd een gesprek dat met hem werd gevoerd door een medewerker van de Dienst auditief opgenomen. Dat was en is geoorloofd omdat bij observaties verkregen gegevens mogen worden vastgelegd, al dan niet met behulp van observatie- en registratiemiddelen¹⁶. Voor aanbeveling 4 was daardoor, achteraf gezien, geen reden aanwezig.

c. de plaatsing van een microfoon in een woning

Tijdens het nu uitgevoerde onderzoek bleek ook van het gebruik van een microfoon. In 2018 deed zich namelijk het geval voor dat de Dienst afluisterapparatuur (microfoon) in een woning wilde plaatsen. Doel: het afluisteren van de in zijn woning door het target gevoerde

---

¹² Met 'het rapport' wordt in dit hoofdstuk bedoeld: rapport Nr 2 van de commissie over 'Onderschepping telecommunicatie' van 9 mei 2011.

¹³ Artikel 8 lid 2 Lv VDA (oud)

¹⁴ In de praktijk zijn dat de 'bewerkers', dat wil zeggen de medewerkers van de Dienst die belast zijn met het doen van operationele onderzoeken. Controle geschiedt daarna door de juridische afdeling.

¹⁵ Pagina 9 daarvan

¹⁶ Artikel 7 lid 1 aanhef en sub a Lv VDA (oud) respectievelijk artikel 7 lid 1 aanhef en sub b Lv VDA (nieuw)

gesprekken. Aan de ministers is uitsluitend machtiging verzocht de woning te betreden¹⁷. Het doel van het betreden (plaatsen microfoon) is daarbij meegedeeld. De gevraagde machtiging is verleend. Voor het plaatsen en vervolgens af luisteren van via de microfoon beluisterde gesprekken is geen machtiging aan de ministers verzocht. Wel heeft het Hoofd vastgesteld dat de beoogde verzameling van gegevens niet kan plaats vinden op de in artikel 4 Lv VDA (oud) beschreven wijze. Vervolgens is de microfoon in de woning geplaatst. De vraag kwam op, bij de commissie, of deze plaatsing van een microfoon in een woning eveneens als toegestane observatiemethode kan worden gezien.

Voorop staat dat de commissie ook deze plaatsing van een microfoon ziet als het gebruik van een registratiemiddel ter vastlegging van bij de observatie (in de woning) verkregen gegevens. Dat gebruik was en is toegestaan, zoals hiervoor toegelicht.

Een woning betreden mocht (ook) destijds uitsluitend met machtiging van de ministers¹⁸. Die machtiging moest dus worden gevraagd. Het verzoek tot het verlenen daarvan was, zo constateert de commissie, naar behoren onderbouwd (noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit). De machtiging is dan ook terecht verleend en de Dienst mocht op basis daarvan de woning betreden.

Ook aan het tweede vereiste was voldaan: het Hoofd heeft destijds vastgesteld dat de beoogde verzameling van gegevens niet kon plaats vinden op de in artikel 4 Lv VDA (oud) beschreven wijze.

Het plaatsen van de microfoon in een woning in 2018 is dus, zo kan geconcludeerd worden, rechtmatig geschied, namelijk in overeenstemming met de toen geldende wetgeving.

Hoe is dit nu geregeld onder de nieuwe Lv VDA?

Zoals de commissie in haar rapport over de inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen¹⁹ heeft uiteengezet, dient onder observeren te worden verstaan het verkrijgen van een min of meer compleet beeld van iemands persoonlijke levenssfeer. Dat observeren overschrijdt de grenzen van wat nog kan worden begrepen onder de algemene bevoegdheid van de Dienst gegevens te verzamelen²⁰. Daaruit volgt dat (ook) het middel van observatie slechts mocht worden aangewend indien het Hoofd had vastgesteld dat met gegevensverzameling als bedoeld in artikel 4 Lv VDA (oud) niet kon worden volstaan²¹. In de praktijk werd dit vertaald in schriftelijke toestemming van het Hoofd voor de inzet van het middel van observatie.

Over het algemeen wordt de woning beschouwd als een plaats die bij uitstek tot de persoonlijke levenssfeer van de bewoner gerekend wordt. De Staatsregeling van Aruba (artikel I.17) beschermt dat recht ook door te bepalen dat, zonder uitdrukkelijke toestemming van de bewoner, een woning slechts in aangewezen gevallen mag worden betreden²². Tegen

---

¹⁷ artikel 7 lid 1 sub d Lv VDA (oud)

¹⁸ Artikel 7 lid 1 aanhef en sub d jo artikel 8 lid 2 Lv VDA (oud).

¹⁹ Rapport Nr 5 van 18 juli 2018, pagina 15

²⁰ Artikel 4 lid 1, lid 2 en lid 3 Lv VDA (oud).

²¹ Artikel 7 lid 3 Lv VDA (oud)

²² Artikel I.17 lid 1 Staatsregeling van Aruba: "Het binnentreden in een woning zonder de uitdrukkelijke toestemming van de bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen, bij landsverordening bepaald, door hen die daartoe bij of krachtens landsverordening zijn aangewezen, en tevens met een bijzondere schriftelijke machtiging daartoe van een rechterlijke autoriteit."

deze achtergrond bezien is verdedigbaar dat het plaatsen van observatie- en registratiemiddelen in een woning wordt aangemerkt als een zodanige extra inbreuk op de persoonlijke levenssfeer dat daarvoor toestemming van de ministers noodzakelijk is (als extra waarborg tegen onnodige schending van de persoonlijke levenssfeer van het target). De Nederlandse Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 heeft in artikel 40 lid 3 van die wet daarvoor gekozen²³.

De Arubaanse wetgever heeft in 2021 een andere keus gemaakt. Gehandhaafd is de verplichte toestemming van de ministers voor het betreden van een woning. De door het Hoofd te verlenen toestemming voor het uitvoeren van een observatie is enigszins aangescherpt. Onder de oude Lv VDA was voor de inzet van het bijzondere inlichtingenmiddel van observeren niet meer nodig dan dat het Hoofd had vastgesteld dat de beoogde verzameling van gegevens niet kan plaats vinden op de wijze die in artikel 4 Lv VDA (oud) was vastgelegd. Die bepaling is in de nieuwe wet ongewijzigd gebleven, maar toegevoegd is dat voor de inzet van, onder andere, het bijzondere inlichtingenmiddel van observeren een 'bijzondere schriftelijke machtiging' van het Hoofd²⁴ nodig is. In de memorie van toelichting op de nieuwe wet staat over die noodzakelijke bijzondere schriftelijke machtiging: *“Voorgesteld wordt in artikel 8, eerste lid, om de waarborg op te nemen dat het Hoofd voor de toepassing van een van deze bijzondere inlichtingenmiddel vooraf een schriftelijke machtiging dient te geven. Hierdoor zal er vooraf een toetsing plaatsvinden van de noodzakelijkheid, proportionaliteit en de subsidiariteit van de toepassing van een van deze bijzondere inlichtingenmiddelen.”*

In de nieuwe situatie zal het Hoofd dus voor de inzet van het bijzondere inlichtingenmiddel van observeren (ongeacht of dat middel, ook, in een woning wordt ingezet) altijd noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit moeten afwegen én vastleggen in een bijzondere schriftelijke machtiging. Machtiging van de ministers voor de inzet van het bijzondere inlichtingenmiddel van observeren (al dan niet in een woning) is dus nog steeds niet nodig.

d. Aanbeveling A²⁵

Onder de nieuwe wet (artikel 8 lid 1 Lv VDA nieuw) zal de Dienst de werkwijze deels moeten aanpassen. Deels, omdat de Dienst de tijd al vooruit was. De Dienst hanteerde namelijk al voordat de wet werd gewijzigd een interne leidraad observeren en volgen en daarop gebaseerde aanvraag- en toestemmingsformulieren. Deze leidraad is (mede) ontwikkeld op basis van de aanbevelingen die de commissie heeft gedaan in haar rapport over de inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen in 2018. In de leidraad en de daarop gebaseerde aanvraag- en toestemmingsformulieren wordt uitdrukkelijk aandacht besteed aan de aspecten noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit.

Voor de inzet van het bijzondere inlichtingenmiddel van observeren en volgen²⁶ zal nu, onder de nieuwe wet, een aanvraag tot het verkrijgen van een bijzondere schriftelijke machtiging

---

²³ Artikel 40 lid 3 Wiv 2017 luidt: “De toepassing van observatie- en registratiemiddelen, bedoeld in het eerste lid, onder a, binnen woningen is slechts toegestaan, indien daarvoor door Onze betrokken Minister schriftelijk toestemming is verleend aan het hoofd van de dienst.”

²⁴ Artikel 8 lid 1 Lv VDA

²⁵ Ook het nu uitgevoerde onderzoek geeft aanleiding tot het doen van aanbevelingen. Die zullen, ter voorkoming van verwarring met de aanbevelingen die gedaan zijn in de onderzoeksrapporten 2 tot en met 5, worden aangeduid met een hoofdletter in plaats van een cijfer.

²⁶ Maar ook voor het in artikel 7 lid 1 aanhef en sub a Lv VDA genoemde, nieuwe, bijzondere inlichtingenmiddel van het opvragen van verkeersgegevens

van het Hoofd moeten worden opgemaakt. In die aanvraag zal, zoals reeds voorzien in de nu geldende interne leidraad, uiteengezet moeten worden dat en waarom de inzet van het bijzondere inlichtingenmiddel van observeren en volgen noodzakelijk, proportioneel en subsidiair is. Daarbij zal gemotiveerd aandacht moeten worden besteed aan eventueel te gebruiken observatie- en registratiemiddelen en de eventuele inzet daarvan in een woning. Dat aspect ontbreekt nog in de geldende leidraad, althans komt daarin niet voldoende pregnant naar voren.

Hoewel deze leidraad, uitgaande van de oude wet, ook al voorziet in de combinatie van een uitdrukkelijk, gemotiveerd, verzoek aan het Hoofd met een door het Hoofd uitdrukkelijk te verlenen toestemming is de leidraad en zijn de daarop gebaseerde aanvraag- en toestemmingsformulieren nog niet aangepast aan de nieuwe wet en het daarin opgenomen vereiste van de bijzondere schriftelijke machtiging. Daarnaast behoeft deze aanvulling op het punt van het gebruik van observatie en registratiemiddelen.

De aanbeveling aan de Dienst is de interne leidraad op deze punten aan te passen (aanbeveling A).

e. Protocol providers

Ten tijde van het rapport (2011) bevatte de Lv VDA geen afzonderlijke regeling voor het opvragen van zogeheten verkeersgegevens bij providers. De bevoegdheid die verkeersgegevens op te vragen werd gegrond op de algemene bevoegdheid van de Dienst om zich voor het verzamelen van gegevens te wenden tot een ieder die geacht kan worden in staat te zijn voor de Dienst relevante gegevens te verstrekken²⁷. Om zoveel mogelijk te waarborgen dat verzoeken van de Dienst vertrouwelijk zouden worden behandeld, had de Dienst met de providers afgesproken dat al het berichtenverkeer loopt via een vertrouwenspersoon bij de providers en dat die vertrouwenspersoon vrijwillig een veiligheidsonderzoek ondergaat. Aanbevolen is toen (aanbeveling 5) de afspraken met de providers vast te leggen in een protocol.

Inmiddels is de wet gewijzigd. In artikel 7 lid 1 aanhef en sub a Lv VDA (nieuw) is aan de Dienst uitdrukkelijk de bevoegdheid toegekend verkeersgegevens op te vragen bij providers. Daarmee is de bevoegdheid steviger verankerd dan onder de oude wet, maar bij de uitoefening van die bevoegdheid is de Dienst nog steeds aangewezen op de medewerking van de providers. Een protocol is tot op heden niet tot stand gebracht.

Feitelijk vindt de communicatie met de providers inzake verkeersgegevens (nog steeds) plaats via een door de providers aangestelde vertrouwenspersoon. Op basis van vrijwilligheid ondergaat deze een veiligheidsonderzoek. Dat was en is echter een vreemde eend in de bijt van de veiligheidsonderzoeken. De wet bepaalt immers dat veiligheidsonderzoeken slechts nodig zijn en dus slechts uitgevoerd mogen worden ten behoeve van de vervulling van vertrouwensfuncties. De wet geeft de Dienst geen bevoegdheid op basis van vrijwilligheid veiligheidsonderzoeken uit te voeren.

---

²⁷ Artikel 4 lid 2 Lv VDA (oud)

Als vertrouwensfuncties zijn aangewezen, voor zover hier van belang, alle functies binnen het beveiligd gebied van de providers²⁸. Omdat een beveiligingsplan ontbreekt is, zo rapporteert de Dienst, op dit moment niet duidelijk of de functie van vertrouwenspersoon heeft te gelden als een vertrouwensfunctie.

Volgens de commissie ligt wel erg voor de hand de functie van vertrouwenspersoon, gezien de aard daarvan (het werken met absoluut vertrouwelijke gegevens), aan te merken als een functie die per definitie wordt uitgeoefend binnen het beveiligd gebied van de provider. Op basis daarvan kan die functie nu reeds als een vertrouwensfunctie gezien worden, ook als het beveiligingsplan van de providers dit nog niet bepaalt. De commissie beveelt daarom aan de functie van vertrouwenspersoon bij de providers aan te merken als een vertrouwensfunctie en in voorkomend geval een voor vertrouwensfuncties wettelijk voorgeschreven veiligheidsonderzoek uit te voeren (**aanbeveling B**).

Daarnaast geldt, zo heeft de Dienst laten weten, dat op dit moment sprake is van afspraken tussen de Dienst en de providers over de wijze waarop moet worden omgegaan met informatie van de Dienst. Die afspraken zijn echter, zo begrijpt de commissie, nog steeds niet vastgelegd in een protocol. Gegeven de gevoelige aard van de op te vragen informatie en ten behoeve van het voorkomen van onduidelijkheid over de wijze waarop met de informatie moet worden omgegaan is het nog steeds wenselijk het aanbevolen protocol tot stand te brengen. **Aanbeveling C** is dan ook dit alsnog te doen.

f. Tappen van verschoningsgerechtigden

In het rapport is ook aanbevolen beleid te ontwikkelen en vast te leggen inzake het aftappen van telecommunicatieverkeer van/met verschoningsgerechtigden (**aanbeveling 6**²⁹).

In de Lv VDA (oud) was geen aandacht besteed aan de positie van verschoningsgerechtigden en journalisten. In artikel 10 leden 3 en 4 Lv VDA (nieuw) is dat wel gebeurd. Voorzien is in bescherming van de journalist (bron) en advocaat (vertrouwelijke communicatie met de cliënt). De uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 22 november 2012 in de zaak van de Telegraaf Media³⁰ ligt hieraan ten grondslag voor wat betreft de journalist.

Mede op basis hiervan is bij de Dienst in gebruik genomen een Interne leidraad voor de toetsing van het direct en indirect tappen van verschoningsgerechtigden en verwerking van tapinformatie van verschoningsgerechtigden. Aan aanbeveling 6 is dus voldaan.

---

²⁸ Zie de bijlage bij het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken (AB 2006 No. 14).

²⁹ Deze aanbeveling is in rapport nr. 2 niet uitdrukkelijk als 'aanbeveling 6' aangeduid, maar was opgenomen in hoofdstuk 17 van dat rapport en feitelijk wel de zesde aanbeveling.

³⁰ ECLI:NL:XX:2012:BY6026, NJ 2013, 252, Application nr. 39315/06
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114439>

07 Verzameling persoonsgegevens

a. Interne beleidsontwikkeling door de Dienst

In artikel 5 Lv VDA (oud) was vastgelegd welke persoonsgegevens de Dienst mag verwerken. Het betrof vijf categorieën. Bij de wijziging van de Lv VDA in 2021 is daaraan een zesde categorie toegevoegd. In 2013 heeft de commissie onderzocht of de Dienst zich hield aan deze, door de wet aan het verzamelen van persoonsgegevens gestelde, grenzen. Dat heeft geleid tot rapport nr. 3 over de verzameling van persoonsgegevens³¹. De eerste daarin opgenomen aanbeveling (**aanbeveling 1**) betrof de interne beleidsontwikkeling bij de Dienst. Het ging er daarbij om of het de Dienst vrij staat om andere persoonsgegevens dan die welke in artikel 5 Lv VDA zijn bedoeld in de eigen bestanden op te slaan.

Een uitgekristalliseerd beleid is er nog niet. Dat neemt niet weg dat de gedachtenvorming binnen de Dienst wel nader vorm heeft gekregen. Reeds in 2015 is daartoe een startnotitie gemaakt³². In die notitie is, in modelmatige vorm (klokhuis), uitgegaan van een kern aan gegevens die worden aangeduid als het “artikel 5 Lv VDA-domein”. Rondom die kern draaien ‘schillen’ met andere gegevens waarvan nog niet is vastgesteld dat deze moeten worden aangemerkt als of gekoppeld kunnen worden aan persoonsgegevens die behoren tot het “artikel 5 Lv VDA-domein”. Criteria ter bewaking van die grenzen zijn echter nog niet geformuleerd.

VDA benadrukt in haar reactie op het door de commissie aangereikte plan van aanpak terecht dat de ‘core business’ van een veiligheidsdienst is het verzamelen van gegevens. Eenmaal ontvangen mag de Dienst gegevens (daarom) ook verwerken³³. Dat verwerken kent echter als het gaat om persoonsgegevens de beperking van artikel 5 Lv VDA: verwerking mag uitsluitend in de daar genoemde (zes) gevallen.

De praktijk van alledag laat zien dat gegevens over personen regelmatig worden ontvangen in een stadium dat voor verder onderzoek geen aanleiding bestaat. Met die gegevens wordt op dat moment verder niets gedaan, maar zij worden wel geregistreerd en blijven wel bewaard. De vraag blijft in dit soort gevallen wanneer nog slechts sprake is van verzameling van gegevens over een persoon en wanneer de grens wordt overschreden van artikel 5 Lv VDA, namelijk dat gegevens over de desbetreffende persoon worden ‘verwerkt’. De commissie acht het nog steeds van belang dat de Dienst het interne beleid nader structureert. Dat is mede daarom van belang omdat de controlebaarheid van het optreden van de Dienst wordt vergroot indien uit de systemen van de Dienst kan worden gehaald over welke personen gegevens zijn ontvangen en bij welke personen en in welk stadium die gegevens hebben geleid tot verdere verwerking daarvan. **Aanbeveling D** is daarom: ontwikkel het klokhuismodel door tot een van criteria voorzien systeem. Het kan zijn dat de uiteindelijke bevinding is dat de wet moet worden aangepast. De al genoemde startnotitie bevat aanwijzingen in die richting, maar dat neemt niet weg dat zij wier gegevens door de Dienst worden verzameld er belang bij hebben dat maximaal is gewaarborgd dat de verwerking daarvan uitsluitend geschiedt als aan de criteria van artikel 5 Lv VDA is voldaan.

---

³¹ Waar in dit hoofdstuk verder wordt gesproken over ‘het rapport’ wordt bedoeld rapport nr. 3 van de Commissie over Verzameling van persoonsgegevens van 3 juni 2013.

³² Startnotitie Landsbesluit Vernietiging en archivering van persoonsgegevens

³³ Artikel 3a Lv VDA (nieuw)

b. Procesformulier veiligheidsonderzoeken

Een vertrouwensfunctie mag uitsluitend vervuld worden wanneer een veiligheidsonderzoek heeft plaats gevonden en de betrokkene op basis daarvan een verklaring van geen bezwaar heeft ontvangen (artikel 16 lid 1 Lv VDA (nieuw)). Omdat in het verleden veiligheidsonderzoeken zijn uitgevoerd ten behoeve van functies die niet als vertrouwensfuncties konden worden aangemerkt, heeft de commissie als **aanbeveling 2** in het rapport opgenomen het procesformulier veiligheidsonderzoeken zo aan te passen dat daarop uitdrukkelijk wordt aangegeven dat de functie waarop het veiligheidsonderzoek betrekking heeft daadwerkelijk een vertrouwensfunctie is.

Gebleken is dat die aanvulling heeft plaats gevonden. Aan aanbeveling 2 is dus uitvoering gegeven.

c. Digitaal registratie- en documentatiesysteem

In **aanbeveling 3** is geadviseerd een methode te ontwikkelen om in zaaksdossiers systematisch en inzichtelijk vast te leggen welke personen daarin betrokken zijn en of ten aanzien van ieder van die personen sprake is van een 'ernstig vermoeden'.

Het opvolgen van die aanbeveling vergroot niet slechts de controleerbaarheid, maar ook de operationele slagvaardigheid van de Dienst. Zonder een digitaal verwerkingssysteem is de aanbeveling echter lastig realiseerbaar.

Inmiddels is het zover dat de verwachting gerechtvaardigd is dat begin 2023 een geheel vernieuwd digitaal (op operaties gericht) systeem in gebruik kan worden genomen³⁴. Volgens de stellige verwachting van de Dienst biedt dit nieuwe systeem de mogelijkheid te voldoen aan aanbeveling 3. Aan die aanbeveling lijkt dus voldaan te gaan worden. De commissie zal overigens na invoering van dit nieuwe systeem controleren of daadwerkelijk bereikt is dat in zaaksdossiers systematisch en inzichtelijk is vastgelegd welke personen daarin betrokken zijn en of ten aanzien van ieder van die personen sprake is van een 'ernstig vermoeden'.

d. Verwijdering en vernietiging van gegevens

Met het registreren en verwerken van (persoons)gegevens is onlosmakelijk verbonden een regeling voor het vernietigen en verwijderen van die gegevens. In artikel 14 lid 3 Lv VDA (oud) was daarom opgenomen dat bij Landsbesluit, houdende algemene maatregelen, (Lbham) regels moesten worden gesteld ten aanzien van de wijze van verwijdering en vernietiging van gegevens als bedoeld in het tweede lid van dat artikel (persoonsgegevens). Een dergelijk Lbham was er ten tijde van het uitbrengen van het rapport (3 juni 2013) niet. Aan de Minister is om die reden aanbevolen (**aanbeveling 4**) een dergelijk Lbham alsnog tot stand te brengen.

Inmiddels is in de wet opgenomen (artikel 14 lid 3 Lv VDA nieuw) dat gegevens over de identiteit van natuurlijke personen (niet zijnde personeel van de Dienst) die door de Dienst worden ingezet³⁵ 30 jaar na het beëindigen van die inzet worden vernietigd. Voor overige

³⁴ Information to Intelligence Database (I2ID)

³⁵ Bedoeld is het bijzondere inlichtingenmiddel van artikel 7 lid 1 aanhef en sub d Lv VDA (nieuw): "de inzet van personen, niet zijnde personeel, die, al dan niet met gebruikmaking van een aangenomen identiteit of hoedanigheid incidenteel of voor bepaalde tijd belast zijn met het verzamelen van gegevens omtrent organisaties of individuele personen."

(persoons)gegevens is weliswaar bepaald dat het Hoofd zorgdraagt voor verwijdering en vernietiging indien en zodra die gegevens niet meer nodig zijn voor het doel waarvoor zij zijn verwerkt, maar een maximale bewaartermijn is in de wet niet opgenomen. Bepaald is wel dat er een Lbham moet komen waarin regels worden gesteld voor de verwijdering en vernietiging van die gegevens. Aan aanbeveling 4 is dus nog steeds niet voldaan. Het belang van die aanbeveling is echter onverminderd aanwezig, in het bijzonder omdat de persoonlijke levenssfeer van natuurlijke personen over wie door de Dienst gegevens verzameld zijn wordt aangetast indien die gegevens nodeloos lang worden bewaard. **Aanbeveling E** is dan ook een Lbham als bedoeld in artikel 14 lid 4 Lv VDA (nieuw) alsnog zo spoedig mogelijk tot stand te brengen. De hiervoor (noot 32) genoemde startnotitie bevat daarvoor reeds de nodige bruikbare bouwstenen.

Uit wat hiervoor staat blijkt duidelijk welke de norm is, kort gezegd: verwijderen en vernietigen indien en zodra de persoonsgegevens niet meer van belang zijn. Dat roept de vraag op of de Dienst onrechtmatig handelt indien zij persoonsgegevens in strijd met deze norm niet verwijdert en niet vernietigt. Bij gebreke van het door de wetgever noodzakelijk geoordeelde Lbham is het lastig te beoordelen welke 'margin of appreciation' aan de Dienst gelaten kan worden. Een van de relevante aspecten bij die beoordeling zal zijn dat volledige opschoning van het archief van de Dienst een mega-operatie is waarvoor een grote hoeveelheid (extra) personeel en middelen noodzakelijk is. Dat neemt echter niet weg dat een individuele burger in een individueel geval onder omstandigheden (waaronder, maar niet uitsluitend, de praktische belemmeringen zoals gebrek aan budget en personeel) terecht erover kan klagen dat de Dienst op deze burger betrekking hebbende persoonsgegevens niet heeft verwijderd of vernietigd. Dat klemt vooral in die gevallen waarin (stok)oude targetinformatie in een reeds lang afgesloten onderzoek toch (namelijk: hoewel die al verwijderd en vernietigd had moeten zijn) gebruikt wordt in een nieuw onderzoek waarin dezelfde target figureert.

e. Screening van rechtspersonen

In het rapport³⁶ is als **aanbeveling 5** over het screenen van rechtspersonen het volgende opgenomen:

Dat alles neemt niet weg dat de zorg vanuit welke destijds deze onderzoeken werden gedaan (is bij transacties die de integriteit van de financiële sector kunnen raken, sprake van betrouwbare bestuurders van rechtspersonen/investeerd?) onverminderd aanwezig is. De huidige wetgeving voorziet niet in enige wijze van screening. De dienst heeft voorstellen gedaan om ter zake wetgeving tot stand te brengen. Waar de dienst onder de huidige wetgeving onrechtmatig opereert indien deze screening als bedoeld aan zich trekt, de wetgeving overigens niet in screening voorziet, maar het maatschappelijk belang screening wel eist (reeds getuige de in het verleden door de betrokken instanties aan de dienst gedane verzoeken) verdienen die voorstellen dringend nadere uitwerking op wetgevingsniveau. De commissie beveelt daarom de betrokken ministers aan te bevorderen dat wetgeving op dit terrein spoedig tot stand komt.

Wat toen geschreven werd is onverminderd actueel. Wetgeving is echter nog niet tot stand gekomen. De destijds gedane aanbeveling wordt gehandhaafd (**aanbeveling F**).

---

³⁶ Pagina 12 daarvan

08 Informatieverstrekking aan derden

In 2016 heeft de commissie onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre de Dienst door haar verzamelde informatie aan derden verstrekt en of die verstrekking rechtmatig is. Dat heeft geleid tot onderzoeksrapport nr. 4 over de informatieverstrekking aan derden van 21 maart 2016³⁷.

a. Uitbreiding kring van gerechtigden

In artikel 11 Lv VDA is vastgelegd het zogenaamde ‘verstrekkingsstelsel’. Dat wil zeggen dat daarin limitatief zijn opgesomd aan wie de Dienst informatie mag verstrekken over (door de Dienst verzamelde) gegevens of categorieën van gegevens. In het rapport is aanbevolen (**aanbeveling 5**) deze opsomming uit te breiden. Reden daarvoor was dat de praktijk liet zien dat de Dienst, in strijd met de wet, informatie verstrekte aan anderen dan de in artikel 11 Lv VDA (oud) genoemden, maar onmiskenbaar belang aanwezig was om dat te (mogen) doen. Het gaat dan, bijvoorbeeld, om de formateur.

Inmiddels is de wet aangepast. In artikel 11 lid 1 aanhef en sub d Lv VDA (nieuw) is het Hoofd VDA bevoegd gemaakt om (na verkregen algemene of bijzondere machtiging) ook informatie te verstrekken aan ‘andere personen of instanties wie deze aangaan’. Aanbeveling 5 is dus opgevolgd.

b. Machtigingen

In het rapport werd geconstateerd dat deugdelijke machtigingen voor het verstrekken van informatie aan derden ontbraken. De **aanbevelingen 1 en 2** hielden daarom in ervoor zorg te dragen dat (modellen voor) deugdelijke machtigingen (algemeen en bijzonder) beschikbaar kwamen. Ter uitvoering van die aanbevelingen heeft de Dienst een model gemaakt voor een algemene machtiging en een model voor een bijzondere machtiging, beide gericht op informatieverstrekking aan een inlichtingen- en veiligheidsdienst binnen of buiten het koninkrijk. Aan de aanbevelingen 1 en 2 is dus voldaan.

Het werk is echter niet klaar. Deze modellen zullen nog doorontwikkeld en periodiek aangepast moeten worden om goed bruikbaar en actueel te zijn. Zo zijn op dit moment in het als algemene machtiging beschikbare model uitdrukkelijk genoemd de diensten binnen en buiten het koninkrijk waarmee mag worden samengewerkt. Uitgangspunt daarbij is dat van samenwerking slechts sprake kan zijn met diensten die zijn ingebed in de democratische rechtsorde van een land. Systematisch is in kaart gebracht welke landen en diensten dat zijn. Het is ook goed dat de Minister, de machtiging tekenend, deze daardoor beperkt tot die (uitdrukkelijk genoemde) diensten. Geconstateerd moet echter worden dat met meer diensten wordt samengewerkt en mag worden samengewerkt dan nu in de machtiging staan. Deze heeft dus periodiek aanpassing om actueel te zijn. Het is verstandig dat proces te bewaken door jaarlijks te controleren of aanleiding bestaat voor aanpassing.

Wanneer het erom gaat dat een machtiging moet worden opgemaakt (algemeen of bijzonder) voor het verstrekken van informatie aan “andere personen of instanties wie deze aangaan” zal van belang worden nauwkeurig te formuleren dat en waarom die andere personen of instanties in aanmerking komen voor het ontvangen van informatie van de Dienst. Het onderzoek heeft geen onrechtmatigheden aan het licht gebracht (afgezien van de hierna te bespreken

³⁷ Waar in dit hoofdstuk verder gesproken wordt over ‘het rapport’ wordt daarmee dit rapport bedoeld.

verstrekking aan de formateur), maar dat doet aan nut en noodzaak van doorontwikkeling van ook dit model niet af. **Aanbeveling G** is daarom: ontwikkel de aanwezige modellen voor algemene en bijzondere machtiging verder zodat zij bruikbaar zijn voor alle categorieën van gerechtigden die in artikel 11 lid 1 Lv VDA (nieuw) zijn vermeld en controleer jaarlijks de noodzaak van aanpassing van de machtigingen.

c. Voorwaarden

In artikel 11 lid 2 Lv VDA (oud en nieuw) is bepaald dat gegevens aan derden slechts verstrekt mogen worden onder het stellen van twee voorwaarden:

- dat de gegevens alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor zij verstrekt zijn;
- dat zij door de ontvanger niet aan anderen worden verstrekt dan met voorafgaande toestemming van het Hoofd.

In het rapport is niet geconstateerd dat de voorwaarden, in een individueel geval, ten onrechte achterwege zijn gelaten, maar wel is gesignaleerd dat onvoldoende administratieve zekerheid bestond dat deze voorwaarden daadwerkelijk gesteld worden. **Aanbeveling 3** hield daarom in het administratief proces te verbeteren. Dat is inmiddels gebeurd doordat intern is vastgelegd en zeker gesteld dat en hoe de voorwaarden moeten worden geformuleerd. **Aanbeveling 3** is dus uitgevoerd.

d. Registratie van verstrekkingen

Om te bevorderen dat van aan derden verstrekte informatie eenvoudig kan blijken is aanbevolen (**aanbeveling 4**) het registratiesysteem te verbeteren. Zover is het nog niet gekomen. De focus (en de middelen) liggen bij de Dienst eerst op de invoering van het op operaties gerichte nieuwe informatiesysteem³⁸. De noodzaak van verdere automatisering is echter onverminderd aanwezig. **Aanbeveling H** is daarom onverminderd in te zetten op automatisering van de Dienst ook buiten het gebied van de operaties teneinde te bereiken wat met **aanbeveling 4** werd beoogd, te weten dat doorzoeking van de dossiers van de dienst mogelijk wordt op afgegeven machtigingen ex artikel 11 lid 1 Lv VDA.

e. Onderzoek van gedane verstrekkingen

Opgevraagd en verkregen zijn de gedane verstrekkingen van informatie aan derden. In de zomer van 2021 is, na inwerkingtreden van de Lv VDA (nieuw), informatie over personen verstrekt aan de formateur van het toen in wording zijnde kabinet. De Dienst zag daarvoor als grondslag het Landsbesluit screening kandidaat ministers³⁹. In dat landsbesluit is, kort gezegd, bepaald dat kandidaat-ministers een “staatsveiligheid gerelateerd” onderzoek moeten ondergaan en dat dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Dienst. Ook is daarin bepaald dat de kandidaat-ministers geacht worden door hun kandidaatstelling toestemming te hebben verleend voor het uitvoeren van een dergelijk onderzoek.

Gemeld landsbesluit kan echter geen basis zijn voor het verstrekken van informatie aan een derde (de formateur) wanneer de wet de basis voor die informatieverstrekking niet verschaft.

---

³⁸ Zie noot 34

³⁹ Landsbesluit van 9 september 2013 No. 1

Dat geldt ook als personen ermee hebben ingestemd dat de Dienst informatie over hen verstrekt aan de informateur.

De oude Lv VDA kende de vereiste wettelijke bevoegdheid niet, de nieuwe kent deze wel. In artikel 11 lid 1 aanhef en sub d Lv VDA (nieuw) is bepaald dat (ook) informatie mag worden verschaft aan “andere personen of instanties wie deze aangaan”. De formateur is aan te merken als een ‘andere persoon’ in de zin van deze bepaling en het Landsbesluit screening kandidaat ministers kent op dit onderdeel dus een wettelijke basis. De Dienst mocht de gevraagde informatie dan ook aan de Gouverneur verstrekken.

Daarbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat in genoemd wetsartikel ook is bepaald dat bevoegdheid tot verstrekking van informatie slechts aanwezig is nadat de ministers daartoe algemene of bijzondere schriftelijke toestemming hebben verleend. Van enige schriftelijke toestemming door de ministers⁴⁰ is geen sprake geweest. Strikt genomen had de Dienst de gevraagde informatie dus niet mogen verstrekken en is door dat toch te doen **onrechtmatig** gehandeld. Tussen de persoon van de minister van algemene zaken en de formateur was in 2021 sprake van een personele unie (mr. E.C. Wever-Croes). Gelet daarop wil de commissie wel aannemen dat het destijds de bedoeling van de minister belast met algemene zaken was de Dienst te machtigen informatie aan de formateur te verstrekken. Enige aanwijzing dat de minister belast met justitiële aangelegenheden daarmee niet wilde instemmen ontbreekt. Er lijkt dus veeleer sprake te zijn van een **administratieve omissie** dan van handelen in strijd met de materiële bedoeling van de wet, te weten dat slechts informatie verstrekt wordt indien de ministers daarmee hebben ingestemd.

09 Bijzondere inlichtingenmiddelen

a. Inleiding

In 2018 heeft de commissie onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid van de inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen door de Dienst. Onderzocht zijn in het bijzonder de bijzondere inlichtingenmiddelen ‘observeren en volgen’, ‘de agent’ en ‘de IMSI-catcher⁴¹’. Van onrechtmatige inzet is toen niet gebleken. Wel is geconstateerd dat de IMSI-catcher is ingezet (op enig moment voor 18 juli 2018, datum rapport) hoewel dat middel niet specifiek in de Lv VDA genoemd was als bijzonder inlichtingenmiddel. Daarmee was die inzet nog niet onrechtmatig. Artikel 9 lid 1 Lv VDA (oud) stond namelijk het gebruik van niet in de wet geregelde bijzondere inlichtingenmiddelen toe. Die inzet riep echter voor de regering wel de wettelijke plicht in het leven binnen zes maanden na die inzet een ontwerp landsverordening tot regeling ervan in te dienen bij de Staten⁴².

---

⁴⁰ Dat zijn: de minister belast met algemene zaken en de minister belast met justitiële aangelegenheden. Zie artikel 1 Lv VDA (nieuw).

⁴¹ International Mobile Subscriber Identity-catcher: een technisch hulpmiddel dat gegevens van mobiel telefoonverkeer scant.

⁴² Artikel 9 lid 2 Lv VDA (oud)

b. De IMSI-catcher

In het rapport heeft de commissie aan de Minister de aanbeveling gedaan de kwestie van de IMSI-catcher alsnog wettelijk te regelen (**aanbeveling 7**). Dat is inmiddels, in het kader van een bredere herziening van de Lv VDA, gebeurd⁴³. Deze aanbeveling is dus opgevolgd.

In 2019 is het bijzondere inlichtingenmiddel van de IMSI-catcher opnieuw gebruikt. Hoewel meer dan zes maanden na de vorige inzet (in 2018) en ook meer dan zes maanden na het rapport van de commissie (18 juli 2018) verstreken waren was een ontwerp-landsverordening tot regeling van dit bijzondere inlichtingenmiddel nog niet ingediend. Artikel 9 lid 2 Lv VDA (oud) was dus door de regering niet nageleefd.

De bedoeling van artikel 9 lid 2 Lv VDA (oud) was onmiskenbaar enerzijds geen belemmering op te werpen voor het gebruik van nieuwe, voorheen niet beschikbare, bijzondere inlichtingenmiddelen (zoals de IMSI-catcher), maar anderzijds te waarborgen dat de wetgever kort na de inzet van een dergelijk nieuw middel beoordeelt of verankering in de wet kan plaats vinden en het middel dus verder gebruikt mag blijven worden. Met die bedoeling zou in strijd zijn aan te nemen dat, zonder aanpassing van de wetgeving, na iedere volgende inzet van het middel in kwestie⁴⁴ een nieuwe termijn⁴⁵ zou gaan lopen.

Gelet hierop is de conclusie onontkoombaar dat de hernieuwde inzet van het bijzondere inlichtingenmiddel van de IMSI-catcher in 2019 **onrechtmatig** was.

Ook hier past echter wel een kanttekening bij de geconstateerde onrechtmatigheid.

Het was niet zo dat de regering in 2019 meende dat regeling van het bijzondere inlichtingenmiddel van de IMSI-catcher in de wet ongewenst was. Integendeel, in de in 2019 reeds aanwezige concepten van de Landsverordening tot wijziging van de Lv VDA had het middel een plaats gekregen. De vertraging had dus louter administratieve oorzaken, geen inhoudelijke. De Dienst heeft de voorgenomen inzet van het middel destijds bovendien voorgelegd aan de betrokken ministers en hun instemming verkregen met de inzet ervan. Op die manier werd dus gehandeld in de geest van de op dat moment nog aanstaande wetswijziging. Van belang is ook dat de commissie de inzet van het middel in 2019 materieel heeft getoetst. De conclusie daaruit is dat de inzet ervan, inhoudelijk bezien, voldeed aan de eisen van noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit. Als de bevoegdheid tot inzet aanwezig zou zijn geweest, zou deze dan ook als rechtmatig beoordeeld zijn.

Onbevredigend is de gang van zaken echter wel. Van een goede reden om niet, zoals de wet voorschrijft en de Dienst meermalen heeft bepleit, tijdig een ontwerp-landsverordening in te dienen is de commissie niet gebleken. Voor de toekomst geldt dat de regering heeft kunnen constateren dat zij de wettelijke termijn (zes maanden) niet heeft gehaald in dit geval, maar desondanks die termijn bij de herziening van de Lv VDA heeft gehandhaafd. Die termijn is kennelijk, hoewel in 2018 niet gehaald, in de visie van de regering nog steeds een termijn die wel gehaald moet (kunnen) worden indien en zodra zich opnieuw de situatie voordoet dat een bijzonder inlichtingenmiddel wordt ingezet dat (nog) niet in de wet is geregeld. De opdracht aan de regering zich aan de wet te houden op dit punt is daardoor bij een volgende keer alleen

---

⁴³ Artikel 7 lid 1 aanhef en sub h juncto artikel 7a Lv VDA (nieuw)

⁴⁴ Op grond van artikel 9 lid 1 Lv VDA (oud)

⁴⁵ Als gegeven in artikel 9 lid 2 Lv VDA (oud)

maar klemmender geworden. Voor een aanbeveling aan de regering dat daadwerkelijk te doen is geen reden aanwezig: dat de regering zich aan de wet moet houden spreekt voor zichzelf.

c. De samenwerking binnen het koninkrijk

Het gebruik van de IMSI-catcher in 2019 geschiedde in een operatie die in samenwerking met de AIVD werd uitgevoerd. Voor de inzet van de IMSI-catcher was de AIVD voorzien van een deugdelijke machtiging op grond van de Nederlandse wet⁴⁶. De beide diensten (VDA en AIVD) hebben toen besloten die machtiging als basis te nemen voor het in Aruba inzetten van de IMSI-catcher. Negatieve overweging was daarbij dat de Arubaanse wet op dat moment (ondanks de eerdere inzet in 2018) nog niet een wettelijke regeling van dit middel kende. Zoals hiervoor reeds opgemerkt zijn de Arubaanse ministers over de inzet destijds geïnformeerd en hebben zij daarvoor ook toestemming verleend.

De beschreven gang van zaken legt ook een probleem op tafel dat zich in koninkrijksverband voordoet. De Lv VDA en de WIV 2017 beogen beide een controlemiddel in te bouwen tegen te lichtvaardige schending van de persoonlijke levenssfeer van burgers bij de inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen. Toestemming van de ministers (Aruba) of 'Onze Minister' (Nederland) is de ingebouwde waarborg. Samenwerking tussen de diensten is wel, maar over en weer erkennen van de deugdelijkheid van die waarborg is in het wettelijk systeem niet voorzien. Dat betekent dus dat een in het ene deel van het koninkrijk afgegeven machtiging geen basis kan zijn voor tenuitvoerlegging ervan in het andere deel van het koninkrijk. Machtiging conform de wetgeving van dat andere deel is en blijft noodzakelijk.

Datzelfde probleem speelt bij de veiligheidsonderzoeken. De in het ene deel van het koninkrijk afgegeven verklaring van geen bezwaar wordt in het andere deel van het koninkrijk niet erkend. Gevolg is dat de persoon met een vertrouwensfunctie in het ene land voor het bekleden van een vergelijkbare vertrouwensfunctie in het andere land binnen het koninkrijk opnieuw een veiligheidsonderzoek (in dat andere land) moet ondergaan.

De commissie kan 'slechts' onderzoeken of sprake is van onrechtmatig optreden. Zij ziet het echter ook als haar taak de aandacht te vestigen op samenwerkingsproblemen als nu benoemd. De diensten werken al nauw samen. Dat gebeurt, hoewel steeds vaker, op basis van telkens opnieuw, voor de desbetreffende operatie, te maken afspraken. De hiervoor genoemde voorbeelden laten zien dat het zinvol kan zijn die samenwerking meer te structureren en daarbij te onderzoeken of wetswijziging de effectiviteit van de samenwerking zou kunnen bevorderen. **Aanbeveling I** is daarom de samenwerking van de diensten binnen het koninkrijk vorm te geven in een protocol en daarbij te onderzoeken of wetswijziging de effectiviteit van de samenwerking kan bevorderen.

d. De met de IMSI-catcher verkregen data

Het doel van de inzet van de IMSI-catcher is het opsporen van het nummer of technisch kenmerk van een communicatiemiddel dat betrokken is bij een activiteit waarop het operationele onderzoek van de Dienst is gericht. Daarbij worden, onvermijdelijk, ook gegevens verkregen over een willekeurige groep gebruikers die zich bevindt in de nabijheid van de IMSI-catcher. Die gegevens moeten terstond vernietigd worden⁴⁷. De vraag is hoe dat

---

⁴⁶ Artikel 45 juncto 47 Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (WIV 2017)

⁴⁷ Artikel 7a lid 3 Lv VDA

feitelijk geschiedt en wie daarvoor verantwoordelijk is. Die vraag is mede daarom van belang omdat niet is uitgesloten dat bij de inzet van het nu besproken bijzondere inlichtingenmiddel externe technische bijstand noodzakelijk is, bijvoorbeeld van een van de andere inlichtingen- en veiligheidsdiensten binnen het Koninkrijk. Hiervoor werd al aandacht besteed aan de samenwerking binnen het Koninkrijk. Ook op het nu besproken punt kan die samenwerking van groot belang zijn, maar is dus ook van belang hoe dan aan de wederzijdse verantwoordelijkheden vorm wordt gegeven. Voor wat betreft de feitelijke vernietiging speelt hetzelfde probleem als bij de hiervoor behandelde verwijdering en vernietiging van persoonsgegevens⁴⁸, namelijk hoe gaat dat feitelijk in zijn werk. Het aangekondigde Lbham zal ook op dat punt regels moeten bevatten. Het hiervoor bepleite protocol zal eveneens aandacht kunnen schenken aan de vraag hoe, bij gezamenlijke operaties, de vernietiging van niet relevante gegevens gewaarborgd is.

e. Het observeren en volgen

Aanbevolen in het rapport was ook (aanbeveling 8) het via sociale media/internet observeren van personen wettelijk te regelen. Weliswaar, zo staat in het rapport, kan deze vorm van observatie geschoven worden onder de algemene bevoegdheid van observeren en volgen⁴⁹, maar omdat de wetgever deze vorm van observeren en volgen nog niet kende en kon kennen ten tijde van de invoering van de Lv VDA, doet het wat “gewrongen” aan deze toch begrepen te achten onder dat algemene begrip, aldus het rapport. Die aanbeveling is, zo blijkt uit de gewijzigde Lv VDA, niet opgevolgd. Kennelijk, zo begrijpt de commissie, ligt daaraan ten grondslag de gedachte dat inmiddels (anno 2021, invoering nieuwe Lv VDA) ook bij de wetgever bekend is dat personen via sociale media/internet geobserveerd en gevolgd kunnen worden. Tegen die achtergrond bezien is wetswijziging inderdaad niet nodig. De begrippen ‘observeren’ en ‘volgen’ moeten zo worden uitgelegd dat deze, indien dat eerder niet ook al was beoogd, nu in ieder geval ook omvatten het observeren en volgen via sociale media en internet. Aanbeveling 8 kan als opgevolgd worden beschouwd.

In het rapport waren (ook) aanbevelingen opgenomen over het aanpassen van de interne leidraad observeren en volgen en het maken van modellen voor het verkrijgen van toestemming tot observeren en volgen (aanbevelingen 1, 2 en 4). Ook werd aanbevolen de inzet van dit middel gestructureerd vast te leggen (aanbeveling 3).

Deze aanbevelingen zijn alle opgevolgd. De interne leidraad observeren en volgen is aangepast en voorziet in een nadere duiding van de in de wet gehanteerde begrippen ‘observeren’ en ‘volgen’, de online-varianten daaronder begrepen. Deze leidraad sluit aan bij het inmiddels tot stand gekomen Lbham van 7 juli 2021 over de vereisten die gelden bij een verzoek toestemming toepassing bijzondere inlichtingenmiddelen (AB 2021 no. 110).

Het toetsingskader voor de inzet van deze bijzondere inlichtingenmiddelen is in de interne leidraad zodanig omschreven dat de bewerkers daaraan houvast kunnen hebben. De inzet van het middel wordt, zo bepaalt de leidraad ook, bovendien, door de documentalist, bijgehouden in een afzonderlijk register. Dat maakt, zo oordeelt de commissie, die inzet beter kenbaar en daardoor beter controleerbaar. Modellen voor aanvraag en verlening van toestemming tot

---

⁴⁸ Zie pagina 13

⁴⁹ Artikel 7 lid 1 aanhef en sub a en b Lv VDA (oud)

inzet van deze bijzondere inlichtingenmiddelen zijn aanwezig en gestructureerd conform de opzet van de interne leidraad.

f. Het administratief systeem

Aanbeveling 6 in het rapport was dat het administratief systeem zodanig wordt aangepast dat daaruit op eenvoudige wijze kenbaar is in welke gevallen sprake is geweest van de inzet van een bijzonder inlichtingenmiddel (zoals het observeren en volgen).

De in het onderzoek verzameling persoonsgegevens gedane aanbevelingen 3 en 4 (zie hiervoor⁵⁰) betroffen hetzelfde thema. Ook hier geldt dus, zoals daar reeds opgemerkt, dat het inmiddels zover is dat de verwachting gerechtvaardigd is dat begin 2023 een geheel vernieuwd digitaal (op operaties gericht) systeem in gebruik kan worden genomen. Daaraan kan worden toegevoegd dat, zolang het nieuwe systeem niet operationeel is, in een afzonderlijk systeem de inzet (met specificerende data) wordt bijgehouden. Aan aanbeveling 6 is dus voldaan.

g. De agent

In het rapport is ook aandacht besteed aan de figuur van de 'agent'. **Aanbeveling 5** hield in ook voor de inzet van de agent een bruikbaar model voor aanvraag en verlening van toestemming te ontwikkelen. Die aanbeveling is opgevolgd.

10 Conclusies

In twee gevallen heeft de commissie moeten constateren dat de Dienst onrechtmatig heeft gehandeld. Het betrof in 2021 de verstrekking van persoonsgegevens aan de formateur en in 2019 de inzet van de IMSI-catcher als bijzonder inlichtingenmiddel. Van groot gewicht was deze onrechtmatigheid echter telkens niet.

Het merendeel van de aanbevelingen uit de rapporten 2 tot en met 5 is opgevolgd. Een beperkt deel niet. De commissie beveelt aan de eerdere, nog niet opgevolgde, aanbevelingen alsnog op te volgen. Daarnaast heeft het onderzoek geleid tot een paar nieuwe aanbevelingen.

11 Aanbevelingen

Aan de Minister⁵¹

- A. Dienst: pas de interne leidraad observeren en volgen aan door de tekst daarvan uitdrukkelijk te enten op artikel 8 lid 1 Lv VDA (nieuw).
- B. Minister en Dienst: merk de functie van vertrouwenspersoon bij de providers aan als een vertrouwensfunctie.
- C. Dienst: breng alsnog tot stand een protocol met de providers over het opvragen en verkrijgen van verkeersgegevens.

---

⁵⁰ Pagina 12

⁵¹ Formeel worden alle aanbevelingen aan de Minister uitgebracht, maar bij de aanbevelingen vermeldt de commissie of deze zich specifiek richt op de Minister of de Dienst.

- D. Dienst: ontwikkel het 'klokhuismodel' uit de startnotie over vernietiging en archivering van persoonsgegevens door tot een van criteria voorzien systeem.
- E. Minister: Breng alsnog tot stand een Lbham als bedoeld in artikel 14 lid 4 Lv VDA.
- F. Minister: Breng alsnog wetgeving tot stand inzake het screenen van rechtspersonen.
- G. Dienst: ontwikkel de aanwezige modellen voor algemene en bijzondere machtiging verder zodat zij bruikbaar zijn voor alle categorieën van gerechtigden die in artikel 11 lid 1 Lv VDA zijn vermeld en controleer jaarlijks de noodzaak van aanpassing van de machtigingen.
- H. Minister en Dienst: Zet onverminderd in op verdere automatisering van de Dienst, ook buiten het gebied van de operaties teneinde te bereiken wat met aanbeveling 4 werd beoogd, te weten dat doorzoeking van de dossiers van de dienst mogelijk wordt op afgegeven machtigingen ex artikel 11 lid 1 Lv VDA.
- I. Dienst: Geef de samenwerking van de diensten binnen het koninkrijk vorm in een protocol en onderzoek of wetswijziging de effectiviteit van de samenwerking kan bevorderen.

12 Vaststelling en ondertekening

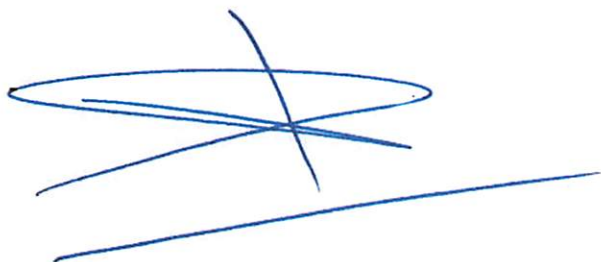
Dit rapport is door de commissie vastgesteld in haar vergadering van 23 januari 2023 onder voorbehoud van het uitblijven van opmerkingen daarover van de kant van de minister belast met algemene zaken (artikel 23a lid 2 Lv VDA).

Het rapport is op 31 januari 2023 aan de minister belast met algemene zaken gezonden. Een reactie op de in het rapport neergelegde bevindingen is uitgebleven. Het rapport is daarmee definitief geworden.

Namens de commissie wordt het door de voorzitter van de commissie ondertekend.

Mr. W.P.M. ter Berg

voorzitter

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Bijlage A: onderzoeksopdracht

Onderzoeksopdracht commissie van toezicht Nummer 6

Onderwerp
NALEVING

Inleiding

Ingevolge artikel 22 lid 1 Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba (Lv VDA) heeft de commissie van toezicht (cvt), onder andere, tot taak 'het uitoefenen van toezicht op de taakuitvoering van de dienst'. Zij kan dat toezicht gestalte geven door het uitvoeren van een onderzoek naar de wijze waarop de dienst in een bepaalde aangelegenheid is opgetreden. Een dergelijk onderzoek dient zijn weerslag te vinden in een rapport. Onderzocht dient te worden de **rechtmatigheid** van het optreden van de dienst (artikel 23 Lv VDA).

Uitgevoerde onderzoeken

Ter uitvoering van deze taak heeft de cvt in de periode van 2011 tot en met 2018 de navolgende onderzoeken ingesteld en daarover gerapporteerd:

Nummer	Naam onderzoek	Datum rapport
Nr 2	onderschepping telecommunicatie	9 mei 2011
Nr 3	verzameling persoonsgegevens	3 juni 2013
Nr 4	informatieverstrekking aan derden	21 maart 2016
Nr 5	bijzondere inlichtingenmiddelen	18 juli 2018

Samenvatting resultaten onderzoeken

Onderwerp, resultaten en aanbevelingen van die onderzoeken kunnen, samengevat, als volgt worden weergegeven.

Ad nr. 2: Onderschepping telecommunicatie

In 2007 werd, vanuit de Staten van Aruba en het kabinet, aan de cvt de vraag gesteld te onderzoeken of VDA rechtmatig gebruik maakte van haar bevoegdheid telecommunicatieverkeer te onderscheppen. De praktijk van VDA op dit punt is toen door de cvt onderzocht. Van onrechtmatigheden was geen sprake, behoudens waar het betrof het (eenmalige) gebruik van de microfoontap. Dat was een niet in de wet geregeld inlichtingenmiddel en de Lv VDA was na het gebruik daarvan niet binnen de daarvoor geldende termijn van zes maanden aangepast.

Aan VDA zijn in het rapport de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Structureer het verzoek tot machtiging conform de aanbevelingen van de voorzitter van 6 januari 2011;
2. Neem in het machtigingsformulier niet langer een motivering van de aanvraag tot machtiging op, maar volsta in zoverre met verwijzing naar het verzoek tot machtiging;
3. Stel vast een interne leidraad voor de juridisch inhoudelijke toetsing van verzoeken tot machtiging;

4. Bevorder het tot stand komen van aanvullende wetgeving met betrekking tot de microfoontap en zie intussen af van het gebruik van dat bijzondere inlichtingenmiddel;
5. Breng in overleg met de providers een protocol tot stand waarin zijn vastgelegd afspraken over taken en bevoegdheden van de vertrouwenspersonen, het screenen van vertrouwenspersonen, het onderling berichtenverkeer en het maken van beveiligingsplannen.

Ad nr 3.: verzameling persoonsgegevens

In 2013 is de cvt eigener beweging een onderzoek gestart naar de vraag of VDA rechtmatig gebruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid persoonsgegevens te verzamelen. Dat onderzoek heeft zich uitgestrekt over alle taken van de Dienst: de A-taak, de B-taak en de C-taak.

Ten aanzien van de B-taak is geconstateerd dat in de periode van 1 augustus 2003 tot 20 mei 2006 op grote schaal sprake is geweest van niet rechtmatige gegevensverzameling ten behoeve van veiligheidsonderzoeken voor vertrouwensfuncties. Weliswaar was tot het verrichten van de veiligheidsonderzoeken in kwestie overwegend toestemming gegeven door de betrokkene, maar het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken (AB 2006, nr. 14) trad pas op 20 mei 2006 in werking en pas vanaf dat moment was sprake van aangewezen vertrouwensfuncties in de zin der wet. In de periode na 20 mei 2006 is in één geval sprake geweest van het onrechtmatig verzamelen van persoonsgegevens bij een veiligheidsonderzoek voor een vertrouwensfunctie. Dat is door VDA lopende dat onderzoek onderkend, waarna het verzamelen is gestaakt.

In de periode van 1 augustus 2003 tot 20 mei 2006 zijn voorts op grote schaal veiligheidsonderzoeken verricht, niet ten behoeve van vertrouwensfuncties, maar op verzoek van de immigratiedienst. Ook dat was onrechtmatig bij gebreke van wettelijke grondslag. Aan deze praktijk is door de dienst zelf een einde gemaakt.

Het onderzoek heeft geleid tot de volgende aanbevelingen:

Aan de dienst:

1. Interne beleidsontwikkeling door de dienst over de vraag of het de dienst vrij staat door derden aangereikte persoonsgegevens in enigerlei vorm, daaronder begrepen zuivere, niet operationeel doorzoekbare, ontvangstregistratie, in de eigen bestanden op te slaan indien het gaat om persoonsgegevens die niet voldoen aan de criteria die artikel 5 Lv VDA stelt.
2. Uitbreiding van het procesformulier veiligheidsonderzoeken met een onderdeel waarin moet worden aangegeven of de functie ten behoeve waarvan het onderzoek wordt verricht daadwerkelijk een vertrouwensfunctie in de zin van de wet is.
3. Ontwikkeling van een methode om in zaaksdossiers inzichtelijk en systematisch vast te leggen welke personen daarin betrokken zijn en of ten aanzien van ieder van die personen sprake is van een 'ernstig vermoeden'.

Aan de ministers:

4. Bevorder het spoedig afkomen van het landsbesluit inzake verwijdering en vernietiging van gegevens en laat vervolgens door de dienst een plan van aanpak ontwikkelen voor het schonen van de eigen bestanden.
5. Bevorder het spoedig tot stand komen van wetgeving ten aanzien van 'screening' van (rechts)personen.

Ad nr. 4: informatieverstrekking aan derden

In 2016 heeft de cvt, eigener beweging, onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre VDA door de Dienst verzamelde informatie aan derden verstrekt en of die verstrekking rechtmatig is. Geconstateerd is dat in één geval onrechtmatig informatie is verstrekt aan een derde. Ook is geconstateerd dat van een deugdelijke machtigingsbasis voor het verstrekken van bepaalde gegevens of categorieën van gegevens al sedert in werking treden van de Lv VDA geen sprake is. Van bijzondere machtigingen is, op één uitzondering na, evenmin gebleken. Waar sprake is geweest van het verstrekken van gegevens aan derden is dat dus tot op de dag van uitbrengen van het commissierapport (21 maart 2016) zonder deugdelijke (bijzondere of algemene) machtigingsbasis gedaan.

De navolgende aanbevelingen zijn gedaan:

Aan de Dienst:

1. Ontwerp een model voor een algemene machtiging als bedoeld in artikel 11 Lv VDA;
2. Ontwerp een model voor een bijzondere machtiging als bedoeld in artikel 11 Lv VDA;
3. Verbeter het administratief proces inzake de opname van de in artikel 11 lid 2 Lv VDA genoemde voorwaarden bij het verstrekken van gegevens;
4. Verbeter het (post)registratiesysteem aldus dat doorzoeking van de dossiers van de Dienst mogelijk wordt op afgegeven machtigingen ex artikel 11 lid 1 Lv VDA.

Aan de Ministers:

5. Pas de kring van hen aan wie gegevens mogen worden verstrekt aan door de tekst van artikel 11 lid 1 Lv VDA te herzien.

Ad nr. 5: bijzondere inlichtingenmiddelen

In 2018 heeft de cvt, eigener beweging, onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid van de inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen door de Dienst. In het bijzonder zijn onderzocht de inlichtingenmiddelen “observeren en volgen”, “de agent” en “de IMSI-catcher”. Van onrechtmatige inzet is niet gebleken. Wel is geconstateerd dat het middel van de IMSI-catcher is ingezet zonder op dat moment bestaande wettelijke bevoegdheid. Dat maakte die inzet, uitgaande van de geldende Lv VDA, echter nog niet onrechtmatig, maar riep voor de regering de wettelijke plicht in het leven de Lv VDA op dit punt binnen zes maanden aan te passen.

De volgende aanbevelingen zijn gedaan:

Aan de Dienst

1. Pas de interne leidraad observeren en volgen aan door nader in te vullen wanneer sprake is van gewone gegevensvergaring en wanneer van de inzet van het bijzondere inlichtingenmiddel van observeren en volgen;
2. Maak van het verzoek tot het verkrijgen van toestemming van het Hoofd voor een observatie- en/of volgactie een model dat qua inrichting en opzet vergelijkbaar is met het tapmodel;
3. Breng structurering aan in de wijze waarop toestemming van het Hoofd voor een observatie- en/of volgactie in het dossier wordt vastgelegd;
4. Maak van het verlenen van toestemming van het Hoofd voor een observatie- en/of volgactie een model dat qua inrichting en opzet vergelijkbaar is met het tapmodel dan wel geïntegreerd is met het verzoek tot het verkrijgen van toestemming, zoals in aanbeveling 2 bedoeld;

5. Maak van het verzoek tot het verkrijgen van toestemming van het Hoofd voor het inzetten van een agent een model dat qua inrichting en opzet vergelijkbaar is met het tapmodel;
6. Pas het administratief systeem zodanig aan dat daaruit op eenvoudige wijze kenbaar is in welke gevallen sprake is geweest van de inzet van een bijzonder inlichtingenmiddel;
- 7.

Aan de ministers

8. Dien binnen zes maanden na heden bij de Staten in een ontwerp-landsverordening tot aanpassing van de Lv VDA ter regeling van het bijzondere inlichtingenmiddel IMSI-catcher;
9. Dien zo spoedig mogelijk bij de Staten in een ontwerp-landsverordening tot aanpassing van de Lv VDA ter regeling van het bijzondere inlichtingenmiddel observeren/volgen via social media/internet.

Onderzoek naar opvolging aanbevelingen

Met het oordeel dat de Dienst (in voorkomend geval) onrechtmatig heeft gehandeld eindigt het werk van de cvt. Datzelfde geldt indien de cvt aanbevelingen heeft gedaan. Ook met het doen daarvan eindigt het werk van de cvt. Het is vervolgens aan de Dienst en de betrokken ministers om te beslissen of gevolgen moeten worden verbonden aan het onrechtmatigheidsoordeel en de aanbevelingen van de cvt.

Dat neemt niet weg dat de cvt ook na een dergelijk oordeel en/of gedane aanbevelingen gerechtigd is te onderzoeken of de Dienst (voortgezet) onrechtmatig optreden vertoont of niet. Bij die beoordeling kan van belang zijn de vraag of eventuele aanbevelingen zijn opgevolgd of niet. De bevindingen van de cvt kunnen dienen als informatiebron voor de politiek verantwoordelijken. Mede op basis daarvan zal de politiek in staat zijn te beoordelen of maatregelen (door de politiek of de Dienst) getroffen moeten worden.

Als voorbeeld kan hier genoemd worden de kwestie van de IMSI-catcher. De inzet daarvan is aan te merken als de inzet van een bijzonder inlichtingenmiddel (artikel 7 Lv VDA). In rapport nr 5 van de cvt is aanbevolen dat inlichtingenmiddelen uitdrukkelijk in de wet te regelen. Dat is inmiddels gebeurd (AB 2021, 29). Onderzocht zal worden of het middel voorafgaand aan de wijziging van de Lv VDA in 2021 nog is ingezet? Daarnaast zal onderzocht kunnen worden welke regulering de inzet van dit middel intern kent. Daarbij gaat het om vragen als:

- Wordt vooraf duidelijk vastgesteld op welk(e) target(s) de inzet is gericht;
- Welke bewaartermijn geldt voor verkregen targetinformatie;
- Welke bewaartermijn geldt voor non-targetinformatie;
- Welke vernietigingstermijn geldt voor non-targetinformatie.

Een onderzoek naar het opvolgen van aanbevelingen is dan ook op de eerste plaats nuttig om te bezien of deze aanbevelingen ertoe hebben geleid dat niet (langer) onrechtmatig wordt opgetreden en/of de kans op onrechtmatig optreden is beperkt.

Een dergelijk onderzoek is ook nuttig omdat daarin, wellicht meer dan eerder het geval was of kon zijn, betrokken kunnen worden voortschrijdende inzichten over de verdragsconforme toepassing van de Lv VDA. Daarbij valt in het bijzonder te denken aan het Europees verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

Onderzoek

Het voorgaande leidt tot het besluit dat de commissie van toezicht een onderzoek instelt naar de opvolging van de in de rapporten 2 tot en met 5 door de cvt aan de Dienst en de betrokken ministers gedane aanbevelingen.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de commissie van 1 maart 2021.

De voorzitter,

Mr. W.P.M. ter Berg

Bijlage B: Plan van aanpak (zonder bijlagen)

Plan van aanpak Onderzoek nummer 6 commissie van toezicht 8 augustus 2022

Onderwerp
NALEVING

Inleiding

In de week van 3 tot en met 7 oktober 2022 zal de voorzitter van de commissie van toezicht (cvt) onderzoek doen bij VDA. Dat gebeurt ten kantore van VDA. Onderwerp: naleving van eerdere aanbevelingen.

Uitgangspunt is de onderzoeksopdracht (**bijlage 1**).

Op basis daarvan wordt in dit document beschreven welke feitelijke onderzoekshandelingen nodig zijn.

Doel van het onderhavige document is:

- VDA voor te bereiden op het onderzoek;
- te benoemen welke informatie door VDA verzameld dient te worden voorafgaand aan het onderzoek zodat deze op 3 oktober 2022 gereed ligt voor kennisname door de voorzitter;
- te vermelden welke gesprekken gepland moeten worden.

Samenvatting voorbereidingsacties van VDA

1. *inplannen afspraken met:*

- directeur VDA
- adjunct directeur VDA
- stafjurist(en) VDA
- tapkamerbeheerder
- teamcoördinator bewerking
- teamcoördinator acquisitie

Tijdschema

3 oktober 2022   09:00 – 10:00 vergadering CvT
                                 10:00 – 10:30 ontvangst bij VDA (pasje, kamer, stukken)
                                 10:30 – 12:30 bestuderen aangeleverde stukken

De hiervoor genoemde afspraken kunnen gepland worden van maandagmiddag t/m woensdag. Dat geeft de ruimte om op donderdag en vrijdag eventuele vervolgspraken te plannen.

7 oktober 2022   16:00 – 16:30: afsluiting onderzoek

2. *Aan te leveren stukken:*

Hierna wordt per uitgevoerd onderzoek vermeld welke acties VDA verzocht wordt voorafgaand aan de onderzoekswEEK te ontplooiën. Het gaat in totaal om **21 verzoeken**. Die zijn alle duidelijk aangegeven met het kopje “Verzoek 1”, “Verzoek 2” etc.

Aanbevolen wordt één document te maken met daarin de gevraagde toelichting op de diverse verzoeken, voorzien van de gevraagde bijlagen.

De gevraagde voorbereidingsacties van VDA

Uitgevoerde onderzoeken

Ter uitvoering van haar taak heeft de cvt in de periode van 2011 tot en met 2018 de navolgende onderzoeken ingesteld en daarover gerapporteerd:

Nummer	Naam onderzoek	Datum rapport
Nr 2	onderschepping telecommunicatie	9 mei 2011
Nr 3	verzameling persoonsgegevens	3 juni 2013
Nr 4	informatieverstrekking aan derden	21 maart 2016
Nr 5	bijzondere inlichtingenmiddelen	18 juli 2018

Onderzoek nr 2: Onderschepping telecommunicatie

In 2007 werd, vanuit de Staten van Aruba en het kabinet, aan de cvt de vraag gesteld te onderzoeken of VDA rechtmatig gebruik maakte van haar bevoegdheid telecommunicatieverkeer te onderscheppen. De praktijk van VDA op dit punt is toen door de cvt onderzocht. Van onrechtmatigheden was geen sprake, behoudens waar het betrof het (eenmalige) gebruik van de microfoontap. Dat was een niet in de wet geregeld inlichtingenmiddel en de Lv VDA was na het gebruik daarvan niet binnen de daarvoor geldende termijn van zes maanden aangepast.

Aan VDA zijn in het rapport de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Structureer het verzoek tot machtiging conform de aanbevelingen van de voorzitter van 6 januari 2011;
(NB het memo is gehecht aan dit plan van aanpak als **bijlage 2**)
2. Neem in het machtigingsformulier niet langer een motivering van de aanvraag tot machtiging op, maar volsta in zoverre met verwijzing naar het verzoek tot machtiging;
3. Stel vast een interne leidraad voor de juridisch inhoudelijke toetsing van verzoeken tot machtiging;
4. Bevorder het tot stand komen van aanvullende wetgeving met betrekking tot de microfoontap en zie intussen af van het gebruik van dat bijzondere inlichtingenmiddel;
5. Breng in overleg met de providers een protocol tot stand waarin zijn vastgelegd afspraken over taken en bevoegdheden van de vertrouwenspersonen, het screenen van vertrouwenspersonen, het onderling berichtenverkeer en het maken van beveiligingsplannen.
(NB: voor dit onderdeel zijn relevant:
  - Beantwoording onderzoeksvragen door VDA d.d. 3 januari 2011 sub 10 t/m 14, **bijlage 3**;
  - Brief van minister van justitie en onderwijs van 5 januari 2011, **bijlage 4**.))
6. Zie onderdeel 17 van het rapport: leg het beleid inzake het tappen van verschoningsgerechtigden vast.

Om te kunnen controleren of deze aanbevelingen zijn nageleefd dan wel zijn achterhaald (bijvoorbeeld door de nieuwe Lv VDA) is nodig:

- een gesprek met de stafjuristen van VDA over deze zes aanbevelingen;
- idem met de directeur;
- onderzoek in de tapkamer in aanwezigheid van de tapkamerbeheerder;
- voorts:

verzoek 1: zorg dat het digitaal logboek up to date en raadpleegbaar is voor onderzoek van de aanvragen en machtiging telefoontap in de periode van 1 januari 2020 t/m 30 september 2022;

verzoek 2: verzamel deze stukken (aanvragen en machtigingen) voorafgaand aan dit onderzoek zodat deze gereed liggen voor de voorzitter tijdens de onderzoekswEEK;

Verzoek 3: verstrek, indien aanwezig, de leidraad bedoeld in aanbeveling 3;
Verzoek 4: verstrek een opgave van het aantal malen dat de microfoontap na het rapport nog is gebruikt met specificatie van het dossier waarin dat is geschied;
Verzoek 5: verstrek, indien aanwezig, het protocol bedoeld in aanbeveling 5;
Verzoek 6: verstrek, indien aanwezig, de interne beleidsnotitie over het tappen van verschoningsgerechtigden als bedoeld in aanbeveling 6.

Onderzoek nr 3: verzameling persoonsgegevens

In 2013 is de cvt eigener beweging een onderzoek gestart naar de vraag of VDA rechtmatig gebruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid persoonsgegevens te verzamelen. Dat onderzoek heeft zich uitgestrekt over alle taken van de Dienst: de A-taak, de B-taak en de C-taak.

Ten aanzien van de B-taak is geconstateerd dat in de periode van 1 augustus 2003 tot 20 mei 2006 op grote schaal sprake is geweest van niet rechtmatige gegevensverzameling ten behoeve van veiligheidsonderzoeken voor vertrouwensfuncties. Weliswaar was tot het verrichten van de veiligheidsonderzoeken in kwestie overwegend toestemming gegeven door de betrokkene, maar het Laridsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken (AB 2006, nr. 14) trad pas op 20 mei 2006 in werking en pas vanaf dat moment was sprake van aangewezen vertrouwensfuncties in de zin der wet. In de periode na 20 mei 2006 is in één geval sprake geweest van het onrechtmatig verzamelen van persoonsgegevens bij een veiligheidsonderzoek voor een vertrouwensfunctie. Dat is door VDA lopende dat onderzoek onderkend, waarna het verzamelen is gestaakt.

In de periode van 1 augustus 2003 tot 20 mei 2006 zijn voorts op grote schaal veiligheidsonderzoeken verricht, niet ten behoeve van vertrouwensfuncties, maar op verzoek van de immigratiedienst. Ook dat was onrechtmatig bij gebreke van wettelijke grondslag. Aan deze praktijk is door de dienst zelf een einde gemaakt.

Het onderzoek heeft geleid tot de volgende aanbevelingen:

Aan de dienst:

6. Interne beleidsontwikkeling door de dienst over de vraag of het de dienst vrij staat door derden aangereikte persoonsgegevens in enigerlei vorm, daaronder begrepen zuivere, niet operationeel doorzoekbare, ontvangstregistratie, in de eigen bestanden op te slaan indien het gaat om persoonsgegevens die niet voldoen aan de criteria die artikel 5 Lv VDA stelt.
7. Uitbreiding van het procesformulier veiligheidsonderzoeken met een onderdeel waarin moet worden aangegeven of de functie ten behoeve waarvan het onderzoek wordt verricht daadwerkelijk een vertrouwensfunctie in de zin van de wet is.
8. Ontwikkeling van een methode om in zaaksdossiers inzichtelijk en systematisch vast te leggen welke personen daarin betrokken zijn en of ten aanzien van ieder van die personen sprake is van een 'ernstig vermoeden'.
9. (in de, geheime, bijlage 1 bij het rapport:) Hoewel gelegen buiten het directe voorwerp van het door de commissie ingestelde rechtmatigheidsonderzoek wordt aanbevolen de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van de dienst te verhogen door verder te investeren in een eenduidig registratie- en documentatiesysteem, dat uiteindelijk digitaal alle informatie bevat die thans in de papieren dossiers is te vinden. Het zal de dienst in staat stellen betere zoekslagen in het eigen systeem te maken, het creëert een digitale back-up van het papieren dossier en het genereert informatie over de dossiervorming per taakgebied. Tot slot zal een dergelijk systeem ook de toegankelijkheid van alle dossiers voor de commissie vergroten.

Deze aanbeveling moet voorts niet los gezien worden van de kwestie van het verwijderen en vernietigen van gegevens die onrechtmatig in de bestanden van de dienst zijn opgenomen dan wel die niet langer nodig zijn. Het in gebruik nemen van een nieuw registratie- en documentatiesysteem (X-tract, indien de testfase met succes wordt afgerond) zou ook het momentum kunnen zijn waarvan gebruik gemaakt moet worden om ook die kwestie ter hand te nemen.

Aan de ministers:

10. Bevorder het spoedig afkomen van het landsbesluit inzake verwijdering en vernietiging van gegevens en laat vervolgens door de dienst een plan van aanpak ontwikkelen voor het schonen van de eigen bestanden.
11. Bevorder het spoedig tot stand komen van wetgeving ten aanzien van 'screening' van (rechts)personen.

Om te kunnen controleren of deze aanbevelingen zijn nageleefd dan wel zijn achterhaald (bijvoorbeeld door de nieuwe Lv VDA) is nodig:

- een gesprek met de stafjuristen van VDA over deze zes aanbevelingen; in verband met aanbeveling 5 in het bijzonder ook over artikel 14 lid 3 Lv VDA (nieuw);
- idem met de directeur;
- idem met de adjunct-directeur (in het bijzonder aanbeveling 4)
- idem met teamcoördinator bewerking
- idem met teamcoördinator acquisitie;
- met name in verband met aanbeveling 3: onderzoek aan ad random door de voorzitter aan te wijzen dossiers.
- voorts:

verzoek 7: verstrek, indien aanwezig, de nieuwe beleidsdocumenten als bedoeld in aanbeveling 1;

verzoek 8: verstrek het huidige procesformulier veiligheidsonderzoek;

verzoek 9: maak (in verband met de aanbevelingen 3 en 4) een korte notitie over de actuele stand van zaken inzake een digitaal registratie- en documentatiesysteem.

Onderzoek nr 4: informatieverstrekking aan derden

In 2016 heeft de cvt, eigener beweging, onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre VDA door de Dienst verzamelde informatie aan derden verstrekt en of die verstrekking rechtmatig is. Geconstateerd is dat in één geval onrechtmatig informatie is verstrekt aan een derde. Ook is geconstateerd dat van een deugdelijke machtigingsbasis voor het verstrekken van bepaalde gegevens of categorieën van gegevens al sedert in werking treden van de Lv VDA geen sprake is. Van bijzondere machtigingen is, op één uitzondering na, evenmin gebleken. Waar sprake is geweest van het verstrekken van gegevens aan derden is dat dus tot op de dag van uitbrengen van het commissierapport (21 maart 2016) zonder deugdelijke (bijzondere of algemene) machtigingsbasis gedaan.

De navolgende aanbevelingen zijn gedaan:

Aan de Dienst:

6. Ontwerp een model voor een algemene machtiging als bedoeld in artikel 11 Lv VDA;
7. Ontwerp een model voor een bijzondere machtiging als bedoeld in artikel 11 Lv VDA;
8. Verbeter het administratief proces inzake de opname van de in artikel 11 lid 2 Lv VDA genoemde voorwaarden bij het verstrekken van gegevens;

9. Verbeter het (post)registratiesysteem aldus dat doorzoeking van de dossiers van de Dienst mogelijk wordt op afgegeven machtigingen ex artikel 11 lid 1 Lv VDA.

Aan de Ministers:

10. Pas de kring van hen aan wie gegevens mogen worden verstrekt aan door de tekst van artikel 11 lid 1 Lv VDA te herzien.

Om te kunnen controleren of deze aanbevelingen zijn nageleefd dan wel zijn achterhaald (bijvoorbeeld door de nieuwe Lv VDA) is nodig:

- een gesprek met de stafjuristen van VDA over deze vijf aanbevelingen; in verband met aanbeveling 5 in het bijzonder ook over artikel 11 lid 1 aanhef en sub d Lv VDA (nieuw);
- idem met de directeur;
- idem met de adjunct-directeur (in het bijzonder aanbeveling 4);
- idem met teamcoördinator bewerking;
- met name in verband met aanbeveling 3: onderzoek aan ad random door de voorzitter aan te wijzen dossiers waarin een machtiging als in de aanbevelingen 1 en 2 bedoeld is gebruikt of gebruikt had moeten worden.

- voorts:

verzoek 10: verstrek, indien aanwezig, het model algemene machtiging als bedoeld in aanbeveling 1;

verzoek 11: verstrek, indien aanwezig, het model bijzondere machtiging als bedoeld in aanbeveling 2;

verzoek 12: maak een korte notitie over de actuele stand van zaken inzake het administratief proces als bedoeld in aanbeveling 3;

verzoek 13: maak een korte notitie over de actuele stand van zaken inzake het registratiesysteem als bedoeld in aanbeveling 4;

verzoek 14: maak een korte notitie over de actuele stand van zaken met betrekking tot het overzicht dat de Dienst heeft van landen en diensten waarmee wordt samengewerkt, de zogenaamde factsheets;

Verzoek 15: verstrek opgave van het aantal keren (en de dossiers waarin) gebruik is gemaakt van de (naar aanleiding van aanbeveling 5) tot stand gekomen uitbreiding van de kring van gerechtigden (artikel 11 lid 1 aanhef en sub d Lv VDA nieuw).

Onderzoek nummer 5: bijzondere inlichtingenmiddelen

In 2018 heeft de cvt, eigener beweging, onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid van de inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen door de Dienst. In het bijzonder zijn onderzocht de inlichtingenmiddelen "observeren en volgen", "de agent" en "de IMSI-catcher". Van onrechtmatige inzet is niet gebleken. Wel is geconstateerd dat het middel van de IMSI-catcher is ingezet zonder op dat moment bestaande wettelijke bevoegdheid. Dat maakte die inzet, uitgaande van de geldende Lv VDA, echter nog niet onrechtmatig, maar riep voor de regering de wettelijke plicht in het leven de Lv VDA op dit punt binnen zes maanden aan te passen.

De volgende aanbevelingen zijn gedaan:

Aan de Dienst

10. Pas de interne leidraad observeren en volgen aan door nader in te vullen wanneer sprake is van gewone gegevensvergaring en wanneer van de inzet van het bijzondere inlichtingenmiddel van observeren en volgen;

11. Maak van het verzoek tot het verkrijgen van toestemming van het Hoofd voor een observatie- en/of volgactie een model dat qua inrichting en opzet vergelijkbaar is met het tapmodel;
12. Breng structurering aan in de wijze waarop toestemming van het Hoofd voor een observatie- en/of volgactie in het dossier wordt vastgelegd;
13. Maak van het verlenen van toestemming van het Hoofd voor een observatie- en/of volgactie een model dat qua inrichting en opzet vergelijkbaar is met het tapmodel dan wel geïntegreerd is met het verzoek tot het verkrijgen van toestemming, zoals in aanbeveling 2 bedoeld;
14. Maak van het verzoek tot het verkrijgen van toestemming van het Hoofd voor het inzetten van een agent een model dat qua inrichting en opzet vergelijkbaar is met het tapmodel;
15. Pas het administratief systeem zodanig aan dat daaruit op eenvoudige wijze kenbaar is in welke gevallen sprake is geweest van de inzet van een bijzonder inlichtingenmiddel;

Aan de ministers

16. Dien binnen zes maanden na heden bij de Staten in een ontwerp-landsverordening tot aanpassing van de Lv VDA ter regeling van het bijzondere inlichtingenmiddel IMSI-catcher;
17. Dien zo spoedig mogelijk bij de Staten in een ontwerp-landsverordening tot aanpassing van de Lv VDA ter regeling van het bijzondere inlichtingenmiddel observeren/volgen via social media/internet.

Om te kunnen controleren of deze aanbevelingen zijn nageleefd dan wel zijn achterhaald (bijvoorbeeld door de nieuwe Lv VDA) is nodig:

- een gesprek met de stafjuristen van VDA over deze negen aanbevelingen; in verband met aanbevelingen 7 en 8 in het bijzonder ook over de artikel 7, 7a en 7b Lv VDA (nieuw);
- idem met de directeur;
- idem met de adjunct-directeur (in het bijzonder aanbeveling 6);
- idem met teamcoördinator bewerking;
- met name in verband met aanbevelingen 1 t/m 5: onderzoek aan ad random door de voorzitter aan te wijzen dossiers waarin sprake is geweest van observeren, volgen of de inzet van een agent.

- voorts:

verzoek 16: verstrek, indien aanwezig, de interne leidraad observeren en volgen;

verzoek 17: verstrek, indien aanwezig, het model-verzoek tot het verkrijgen van toestemming van het Hoofd VDA voor een observatie- en volgactie;

verzoek 18: verstrek, indien aanwezig, het model-verlening toestemming van het Hoofd VDA voor een observatie- of volgactie;

verzoek 19: verstrek, indien aanwezig, het model-verzoek tot het verkrijgen van toestemming Hoofd VDA voor inzet van een agent;

verzoek 20: maak een korte notitie over de actuele stand van zaken met betrekking tot de huidige mogelijkheden van het administratief systeem om daaruit eenvoudig op te halen gegevens over de inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen;

verzoek 21: maak een korte notitie over de volgende vragen:

- Is het middel van de IMSI-catcher voorafgaand aan de wijziging van de Lv VDA in 2021 nog ingezet?
- Kent de eventuele inzet van dit middel inmiddels interne regulering en besteed daarbij aandacht aan de volgende vragen:

- a. **Wordt vooraf duidelijk vastgesteld op welk(e) target(s) de inzet is gericht;**
- b. **Welke bewaartermijn geldt voor verkregen targetinformatie;**
- c. **Welke bewaartermijn geldt voor non-targetinformatie;**
- d. **Welke vernietigingstermijn geldt voor non-targetinformatie.**